

Derivacijska tvorba imenica u govoru Vranojelja

Kuzminski, Mateja

Master's thesis / Diplomski rad

2016

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Rijeka, Faculty of Humanities and Social Sciences / Sveučilište u Rijeci, Filozofski fakultet u Rijeci**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:186:502130>

Rights / Prava: [In copyright](#)/[Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2024-07-19**

Repository / Repozitorij:

[Repository of the University of Rijeka, Faculty of Humanities and Social Sciences - FHSSRI Repository](#)

**SVEUČILIŠTE U RIJECI
FILOZOFSKI FAKULTET**

Mateja Kuzminski

**DERIVACIJSKA TVORBA IMENICA U
GOVORU VRANOJELJA**

(DIPLOMSKI RAD)

Rijeka, 2016.

SVEUČILIŠTE U RIJECI
FILOZOFSKI FAKULTET
Odsjek za kroatistiku

Mateja Kuzminski

Matični broj: 0009061118

DERIVACIJSKA TVORBA IMENICA U
GOVORU VRANOJELJA

DIPLOMSKI RAD

Diplomski studij: Hrvatski jezik i književnost

Mentor: prof. dr. sc. Silvana Vranić

Rijeka, 29. kolovoza 2016.

SADRŽAJ

1. SAŽETAK.....	1
2. UVOD.....	3
2. 1. Metodologija istraživanja, motivacija i cilj rada.....	5
3. SMJEŠTAJ I POSEBNOSTI NASELJA VRANOJELJE	6
3. 1. Povijesna i kulturna obilježja bednjanskoga kraja.....	6
4. JEZIČNE ZNAČAJKE MJESNOGA GOVORA VRANOJELJA UNUTAR KAJKAVSKOGA NARJEČJA.....	9
4. 1. Klasifikacija kajkavskoga narječja.....	9
4. 2. Dijalektološka pripadnost mjesnoga govora Vranojelja.....	10
4. 2. 1. Jezične značajke bednjansko-zagorskoga dijalekta i mjesnoga govora Vranojelja.....	11
5. TVORBA RIJEČI U HRVATSKOME STANDARDNOM JEZIKU.....	15
5. 1. Sufiksalna tvorba imenica u hrvatskome standardnom jeziku i u hrvatskim organskim idiomima	18
5. 2. Prefiksalna tvorba imenica u hrvatskome standardnome jeziku i u hrvatskim organskim idiomima	20
5. 3. Prefiksarno-sufiksna tvorba imenica u hrvatskome standardnom jeziku i u hrvatskim organskim idiomima	21
6. DERIVACIJSKA TVORBA IMENICA U GOVORU VRANOJELJA	23

6. 1. Sufiksalna tvorba imenica u mjesnom govoru Vranogelja.....	23
6. 1. 1. Pregled tvorbe imenica sufiksima <i>-ico</i> i <i>-čico</i>	24
6. 1. 1. 1. Tvorba osobnih imena sufiksom <i>-ico</i>	27
6. 1. 2. Pregled tvorbe imenica sufiksima <i>-ek</i> i <i>-ček</i>	27
6. 1. 2. 1. Tvorba osobnih imena sufiksom <i>-ek</i>	29
6. 1. 3. Pregled tvorbe imenica sufiksima <i>-oč</i> i <i>-or</i>	29
6. 1. 4. Pregled tvorbe imenica sufiksima <i>-ce</i> , <i>-ece</i> i <i>-eke</i>	30
6. 1. 5. Pregled tvorbe imenica manje plodnim sufiksima.....	31
6. 2. Prefiksalna tvorba imenica u mjesnom govoru Vranogelja.....	35
6. 2. 1. Pregled tvorbe imenica prefiksom <i>pra-</i>	35
6. 2. 2. Pregled tvorbe imenica prefiksom <i>ne-</i>	36
6. 2. 3. Pregled tvorbe imenica prefiksom <i>nad-</i>	36
6. 3. Prefiksarno-sufiksarna tvorba imenica u mjesnom govoru Vranogelja....	36
6. 4. Glasovne promjene pri derivacijskoj tvorbi imenica	37
7. ZAKLJUČAK	39
8. LITERATURA.....	41
9. PRILOZI.....	44
9. 1. Pregled imenica.....	44

9. 2. Karta kajkavskog narječja.....	48
9. 3. Vranjelje na karti Republike Hrvatske.....	49

1. SAŽETAK

Ovaj je diplomski rad podijeljen u nekoliko dijelova. Uvodni dio sadrži temu ovoga rada, kratak pregled dosadašnjih istraživanja tvorbe riječi u hrvatskoj dijalektologiji, posebice u kajkavskom narječju, te cilj ovoga rada.

Nakon uvoda slijedi poglavlje Smještaj i posebnosti naselja Vranojelje u kojem je opisan prirodan položaj Vranojelja te su opisana povijesna i kulturna obilježja bednjanskoga kraja.

U poglavlju Jezične značajke mjesnoga govora Vranojelja unutar kajkavskoga narječja iznijeta je klasifikacija kajkavskoga narječja, zatim je opisana dijalektološka pripadnost mjesnoga govora Vranojelja te jezične značajke bednjansko-zagorskoga dijalekta i mjesnoga govora Vranojelja.

Nadalje, slijedi poglavlje Tvorba riječi u hrvatskome standardnom jeziku u kojem su ukratko opisani tvorbeni načini, tj. sufiksalna, prefiksalna i prefiksarno-sufiksalna tvorba imenica. Navedeno poglavlje ukratko je opisano jer je tvorba riječi najčešće zanemarena u dijalektologiji, u kojoj se polazi od tih teorija.

U ovom je radu najopsežnije poglavlje Derivacijska tvorba imenica u govoru Vranojelja. U navedenom su poglavlju razvrstane i objašnjene imenice mjesnoga govora Vranojelja s obzirom na to kojem tvorbenom načinu pripadaju, a tvorbeni načini oprimjereni su zapisom snimljenom na terenu.

Nadalje, slijedi poglavlje Glasovne promjene pri derivacijskoj tvorbi imenica u kojem su opisane glasovne promjene do kojih dolazi na tvorbenim šavovima budućih izvedenica.

U zaključku se navodi zastupljenost određenog tvorbenog načina te najčešće glasovne promjene koje se događaju na tvorbenom šavu imenica u sufiksalskom tvorbenom načinu.

Na kraju se nalaze prilozi u kojima se nalazi snimljen korpus imenica mjesnoga govora Vranjelja u zapisanom obliku, karta kajkavskoga narječja Mije Lončarića te prikaz Vranjelja na karti Republike Hrvatske.

Ključne riječi: kajkavsko narječje, bednjansko-zagorski dijalekt, bednjanski govor, govor Vranjelja, tvorba riječi, tvorba imenica, sufiksalna tvorba, prefiksalna tvorba, prefiksarno-sufiksna tvorba.

2. UVOD

Tema ovoga diplomskoga rada je *Derivacijska tvorba imenica u govoru Vranojelja*. Na temelju prikupljenih leksema pokušat ćemo odrediti koji je tvorbeni način najzastupljeniji u istraženom korpusu mjesnoga govora Vranojelja te kojem tvorbenom načinu pripada određeni leksem, tj. pripada li sufiksnoj, prefiksnoj ili prefiksno-sufiksnoj tvorbi.

U hrvatskoj se dijalektologiji najveća pozornost posvećivala fonološkim i morfološkim opisima te leksiku i njegovoj leksikografskoj obradbi, dok su se o tvorbi riječi pronalazile poneke napomene ili bilješke. Rječotvorbena je razina u dijalektološkim istraživanjima hrvatskih narječja, njihovih dijalekata te mjesnih govora, uz sintaktičku, najčešće bila zanemarena.

Zanimljivo je da su o pojedinim mjesnim govorima već u trećem desetljeću prošloga stoljeća objelodanjeni opširni radovi iz tvorbe riječi te su nakon toga istraživanja tvorbe riječi u dijalektologiji polako nestala. Prvi su se objavljeni radovi, slovačkoga kroatologa Václava Vážnoga, odnosili na tvorbu riječi u pojedinim gradišćanskohrvatskim čakavskim govorima. Nakon više od šezdeset godina u dijalektologiji se pojavljuje značajna rasprava o gradišćanskohrvatskim štokavskim govorima njemačkoga slavista Siegfrieda Tornowa (Vulić, 2006: 97).

Najveći je dio radova o tvorbi riječi u našoj dijalektologiji posvećen čakavskom narječju, a to su radovi Sanje Vulić te rad Ivane Nežić *O tvorbi imenica u govoru Brovinja*. Najmanje su se tvorbom riječi bavili istraživači kajkavskoga narječja, dok o tvorbi riječi u štokavskom narječju ima nešto više priloga, ali ipak manje nego za čakavsko narječje. Istraživači kajkavskoga narječja koji su se bavili tvorbom riječi su: Mijo Lončarić, Alojz Jembrih, Vesna Zečević, Jela Maresić, Kristian Novak i Barbara Štebih Golub.

Među kajkavskim dijalektološkim radovima u kojima se spominje tvorba riječi, treba spomenuti raspravu Mije Lončarića *Jagnjedovački govor* u koju je uvršteno poglavlje o tvorbi u antroponimiji. U navedenom poglavlju Mijo Lončarić izdvaja sufikse *-ič*, *-ek* i *-ic*, koji se rabe za tvorbu osobnih imena.

Nadalje, Alojz Jembrih i Mijo Lončarić u raspravi *Govor Gregurovca Veterničkoga* nabrajaju sufikse za tvorbu deminutiva muškoga, srednjega i ženskoga roda. Navedeni su autori uglavnom usredotočeni na tvorbu riječi u onomastici.

Vesna Zečević u svom se radu *Loborska kajkavština* osvrće na tvorbu umanjenica u govoru Lobora, navodi sufikse za tvorbu deminutiva muškoga, srednjega i ženskoga roda te primjere koji tu tvorbu potvrđuju.

Jela Maresić u svom radu *O tvorbi umanjenica u kajkavskom narječju* daje analizu i prikaz tvorbenog sustava umanjenica u kajkavskome narječju, navodi sufikse za tvorbu deminutiva muškoga, srednjega i ženskoga roda te uz svaku tvorbenu kategoriju navodi jezične značajke koje se odnose na glasovne promjene na granici osnove i sufiksa.

Kristian Novak i Barbara Štebih Golub u svom se radu *Značenja umanjenica u kajkavskome hrvatskome književnom jeziku* osvrću na imeničke umanjenice u kajkavskome hrvatskome književnom jeziku te u središte zanimanja stavljaju značenjske odnose motivirajućih riječi i umanjeničkih izvedenica te značenja samih umanjenica.

Iz navedenog možemo zaključiti da su se istraživači tvorbe riječi kajkavskoga narječja najviše posvetili tvorbi umanjenica i njihovim značenjima.

2. 1. Metodologija istraživanja, motivacija i cilj rada

Predavanja u okviru kolegija Dijalektologija bila su mi zanimljiva te su u meni pobudila želju za bavljenjem dijalektološkom problematikom. Poticaj za bavljenje dijalektološkom problematikom bilo je slušanje dvaju izbornih kolegija: Dijalektologija hrvatskoga jezika: terenska istraživanja i Njegovanje kulturne baštine: izrada školskih dijalektalnih rječnika. Na odabir teme diplomskoga rada, kao i završnoga, motivirala me i moja mentorica, prof. dr. sc. Silvana Vranić, svojim pristupom i zanimanjem za dijalektološku problematiku.

Akademске godine 2013./2014. započela sam istraživanje mjesnoga govora Vranjelja u okviru izbornoga kolegija Dijalektologija hrvatskoga jezika: terenska istraživanja. Taj sam mjesni govor nastavila istraživati iste godine kada sam pisala završni rad u kojem sam potvrdila pripadnost mjesnoga govora Vranjelja bednjansko-zagorskomu dijalektu kajkavskoga narječja.

Tijekom pisanja rada koristila sam navedenu literaturu te bilješke s predavanja navedenih kolegija. U pisanju diplomskoga rada pomogle su mi konzultacije i smjernice mentorice koje mi je davala u istraživanju i pisanju rada.

Cilj je ovoga rada na temelju prikupljenih leksema, postojeće literature i stečenoga znanja tijekom studija odrediti najzastupljeniji tvorbeni način u mjesnom govoru Vranjelja na prikupljenom korpusu, utvrditi kojem tvorbenom načinu, sufiksalmom, prefiksalmom ili prefiksalmno-sufiksalmom, pripada svaki od leksema i to potkrijepiti primjerima.

3. SMJEŠTAJ I POSEBNOSTI NASELJA VRANOJELJE

Naselje Vranojelje nalazi se na području općine Bednje, a to se područje nalazi na krajnjem sjeverozapadu Hrvatskoga zagorja, odnosno na krajnjem sjeverozapadu Republike Hrvatske i pripada Varaždinskoj županiji. Područje općine Bednje sa svih je strana zatvoreno i okruženo gorama: Ivančicom, Strahinjčicom, Maceljskom gorom i Ravnom gorom. Cestovnim pravcima spojeno je prema istoku s Lepoglavom, Ivancom i Varaždinom, prema jugozapadu preko Jesenja s Krapinom i Zagrebom, a prema sjeverozapadu s graničnim prijelazom Macelj na autocesti Zagreb – Maribor te preko njega dalje s Ptujem i Mariborom u susjednoj Republici Sloveniji (www.bednja.hr).

Vranojelje je naselje u samom srcu Hrvatskoga zagorja, a nalazi se, sa sjeverne strane, između gore Stog sa čijeg vrha seže pogled prema Maceljskoj gori, Ivančici i Strahinjčici te u susjednu Sloveniju. Naselje Vranojelje broji oko sto pedeset stanovnika te oko pedeset obiteljskih kućanstva. Nekoliko je zaseoka u tom naselju, a to su: Brodski, Delimari, Galinci, Jakići, Jariški, Kuzminski, Mohački, Mohenski, Ostružnjački, Suki i Zagorščaki.

3. 1. Povijesna i kulturna obilježja bednjanskoga kraja

Tragovi civilizacije na području općine Bednje sežu u razdoblje mlađeg kamenog doba, neolita, kada je bednjanski kraj bio naseljen. O tome nam svjedoče ostaci kamenih sjekira iz više lokaliteta i nalazi iz brončanog doba kao što su keramika, fragmenti brončanih sjekira i keltskoga ručnoga rotacijskog žrvnja. Iz rimskog doba na području bednjanskoga kraja, iz 2. stoljeća, datira i nalaz rimskog novca (Žimbrek, 2009: 240).

Područje današnjega bednjanskog kraja bilo je dio trakošćanskog vlastelinstva koje se prvi put spominje sredinom 14. stoljeća. Trakošćansko je vlastelinstvo, prema sačuvanom popisu poreza iz 15. i 16. stoljeća, bilo među najvećim posjedima u današnjoj Hrvatskoj. Prvi podaci o gospodarskim prilikama datiraju iz 1487. godine i u njima je zabilježen velik broj napuštenih seljačkih posjeda. Pretpostavlja se da su glavni uzroci tome turske provale i masovno bježanje seljaka u druge krajeve. Plemićka obitelj Drašković 1569. godine postaje vlasnik trakošćanskog vlastelinstva. Njihovo višestoljetno gospodarenje ostavilo je snažan trag u bednjanskom kraju te su ugled i moć bednjanskog kraja porasli (www.bednja.hr).

U zaseocima su bednjanskoga kraja očuvani ostaci originalne arhitekture Hrvatskoga zagorja – stare zagorske drvene kuće, kako Vranojeljčani kažu, *hiže*. Te su *hiže* građene od drvenih elemenata (*planjki*) koji se spajaju na „horvacki vugel“. Pokrite su slamom (*škopom*) i imaju trijem ispred glavnog ulaza u kuću.

Naselje Vranojelje je zanimljivo kao zajednica vrijednih i radišnih ljudi, koji su sačuvali svoj govor, pjesme, nošnju i ples. O marljivosti stanovnika Vranojelja svjedoči nam obrađena zemlja na gotovo nemogućim mjestima. Stanovnici Vranojelja bavili su se poljoprivredom i stočarstvom. Važnu ulogu u gospodarstvu imalo je vinogradarstvo čijem su razvoju pogodovala mnogobrojna brda (*gorice*).

Stanovnici bednjanskoga kraja trude se očuvati svoj bednjanski govor koji je rješenjem Ministarstva kulture, 2007. godine, proglašen hrvatskim kulturnim dobrom i upisan na Listu zaštićenih nematerijalnih kulturnih dobara. Kako bi prenijeli govor mlađim naraštajima, kulturno umjetničko društvo iz bednjanskog kraja kroz svoje djelovanje njeguje i čuva bednjanski govor tako što na tom govoru izvodi poznatu „Bednjansku svadbu“.

„Bednjanska svadba“¹ je scensko-dramska igra nastala bilježenjem usmene predaje o svadbenim običajima u bednjanskom kraju, koji su u svom izvornom obliku počeli nestajati između dva svjetska rata. Uz kulturno umjetničko društvo vezana je narodna nošnja koja po svojim značajkama pripada zagorskom tipu narodne nošnje. Muška se nošnja ne razlikuje od okolne nošnje, a ženska je zasebna po rukavcima koji ujedno pripadaju najistaknutijem dijelu ženske narodne nošnje. Uz prirodne ljepote i dobru očuvanost govora, bednjanski se kraj ponosi opjevanošću u pjesmama glazbenih sastava² koji njeguju autohtonu glazbu bednjanskog kraja.

Kulturna baština nekog područja zbir je materijalnih i nematerijalnih dobara koja definiraju identitet stanovništva koji živi na tom prostoru. Bednjanski kraj u velikoj mjeri čuva tradicijsku baštinu, a to nam pokazuju ponosni stanovnici koji ju intenzivno žive i čuvaju te nastoje svoje bogato nasljeđe predati sljedećim naraštajima. Ta su nastojanja vidljiva kroz zaštitu autohtonog bednjanskog govora, očuvanje autohtone glazbe, jasno definiranje odnosa Trakošćana, kao nacionalnog poznatog dvorca i njegove okolice te poticanje stanovništva na bavljenje ruralnim turizmom (www.bednja.hr).

¹ Prvi je put uprizorena 1980. godine. Priređivač teksta, redatelj i scenograf tog izuzetnog kulturnog projekta je Josip Genc. Osim „Bednjanske svadbe“ pokrenuo je i brojne druge programe u bednjanskom kraju. J. Genc je, koristeći osobno iskustvo, usmenu predaju i dramske mogućnosti svadbenih običaja Bednje i okolice, uspješno oblikovao scenski okvir koji pruža svadbeni ceremonijal, a svadbu je podijelio u četiri čina: *Prie gojsti pri Verškevem Štiefu*, *Dien prie gojsti na Verškevem briegu*, *Bednjounsko ženjeidbo* i *Pri mlodence* (www.bednja.hr).

² Kavaliri, Cvetlinski pajdaši, Strmosi, Stari fosili, Zagorski bečari, Violine Zagorja (www.bednja.hr)

4. JEZIČNE ZNAČAJKE MJESNOGA GOVORA VRANOJELJA UNUTAR KAJKAVSKOGA NARJEČJA

4. 1. Klasifikacija kajkavskoga narječja

Prvu znanstvenu podjelu kajkavskih dijalekata izvršio je Aleksandar Belić u Narodnoj enciklopediji srpsko-hrvatsko-slovenačkoj (1972) tako što je podijelio kajkavštinu na: sjeverozapadni ili zagorski dio³, istočni⁴ i na jugozapadni ili prigorski dio⁵ (Brozović, 1988: 91).

Dalibor Brozović, za određivanje kajkavskih dijalekata, oslanja se na ranije podjele Aleksandra Belića, koji je kajkavštinu podijelio prema refleksima psl. glasova **tj* i **dj*, i Stjepana Ivšića, koji ju je podijelio prema akcentuaciji. Kombinacijom navedenih kriterija, konsonantskog i akcenatskog, D. Brozović navodi podjelu kajkavskoga narječja na šest dijalekata: zagorsko-međimurski, turopoljsko-posavski, križevačko-podravski, prigorski, kajkavizirani dijalekt doseljenih čakavaca – donjosutlanski i, na kraju, goranski (Brozović, 1988: 92).

Prema podijeli Mije Lončarića kajkavsko narječje obuhvaća petnaest dijalekata: bednjansko-zagorski (središnjozagorski), samoborski, međimurski, varaždinsko-ludbreški, gornjosutlanski, plješivičkoprigorski, turopoljski, vukomeričko-pokupski, donjolonjski (južnomoslavački), sjevernomoslavački, gornjolonjski, glogovničko-bilogorski, (virovsko) podravski, goranski (gorskokotarski) i donjosutlanski (Lončarić, 1996: 146).

³ Za štokavsko *ć* i *đ* govornici toga dijela imaju *č* i *j* (*noć*, *meja*). A. Belić je smatrao da sjeverozapadni ili zagorski dio ima slovensku osnovicu (Brozović, 1988: 91).

⁴ Za štokavsko *ć* i *đ* govornici toga dijela imaju *č* i *đ* (Brozović, 1988: 91).

⁵ Za štokavsko *ć* i *đ* govornici toga dijela imaju *č* i *j* (Brozović, 1988: 91).

4. 2. Dijalektološka pripadnost mjesnoga govora Vranojelja

Bednjanski se govor ubraja među najinteresantnije, najmelodičnije i najkompliciranije govore kajkavskoga narječja zbog bogatstva vokala, diftonga, zanimljivih glasovnih promjena, akcenata i drugih osobina. Bednjanski govor, kao i mjesni govor Vranojelja, prema Brozovićevoj klasifikaciji, pripada zagorsko-međimurskomu dijalektu, a prema Lončarićevoj klasifikaciji bednjasko-zagorskomu (središnjizagorskomu) dijalektu koji je dio Ivšičeve I. osnovne, konzervativne grupe kajkavskih govora (Lončarić, 2005: 155).

Mjesni govor Vranojelja svoju je posebnost sačuvao kroz stoljeća zahvaljujući zatvorenosti i prometnoj izoliranosti bednjanskoga kraja, što je rezultiralo malim migracijama i gotovo neznatnim naseljavanjima iz susjednih govornih područja. Očuvanju te posebnosti pridonijela je činjenica da su gotovo svi govornici bednjanskoga govora u prošlosti bili kmetovi ili seljaci na koje je utjecaj književnog jezika bio zanemariv. Tome pridonosi i struktura toga govora koja svojim brojnim vokalnim nijansama utječe i na to da svaka nova riječ, bez obzira iz kojeg jezika, odmah dobije bednjanski oblik i akcent (Jedvaj, 1956: 279-330).

Upravo je prilagodljivost bednjanskoga govora da svaku novu riječ „udomaći“, tj. učini svojom, pridonijela velikom leksičkom utjecaju sa strane. U vrijeme Austro-Ugarske najveći je bio utjecaj njemačkog i mađarskog, a danas je najprimjetniji leksički utjecaj hrvatskog književnog jezika.

4. 2. 1. Jezične značajke bednjansko-zagorskoga dijalekta i mjesnoga govora Vranojelja

Bednjansko-zagorski dijalekt, dijalekt kojemu pripada govor Vranojelja, promatra se kao jedan dijalekatski tip u općoj klasifikaciji kajkavskih govora prema genetsko-strukturnom kriteriju: vokalskom razvoju i akcentuaciji. Kao što smo u potpoglavlju 4. 1. *Klasifikacija kajkavskoga narječja* naveli, kajkavsko narječje prema M. Lončariću ima petnaest dijalekata. Od tih petnaest dijalekata, bednjansko-zagorski dijalekt ima sedam podtipova prema sedam različitih pravila o raspodjeli vokala, koja se ostvaruju u njegovim govorima (Zečević, 1994: 364).

Sedmom podtipu pripada bednjanski govor s ograničenjem za vokal o-tipa, koji je sekundarni vokal od primarnog vokala /a/ i umjesto kojega je ispred suglasnika /m, n, n'/ vokal /u/ (Zečević, 1994: 367). Tome podtipu pripada i mjesni govor Vranojelja, a to potvrđuju ovi primjeri: *sũme, sum, strũn, nãznum, dũm, nẽmuš, kũm, znũm, tũm*.

Mjesni govor Vranojelja karakterizira dvonaglasni sustav: ä (kratkosilazni), â (dugosilazni). U govoru Vranojelja zanaglasnih dužina nema. J. Jedvaj navodi da se na diftonzima silazni akcent izgovara kao da je prvi dio diftonga naglašen brzim akcentom pa s njega sila izgovora silazi u padanju na drugi dio, koji mnogo slabije dolazi do izražaja (Jedvaj, 1956: 279-330). O kvaniteti i akcentu ovisna je i kvaliteta vokala. Jasni su samo dugi vokali s akcentom i vokali pred akcentom. Ako je kratak vokal dalje od akcenta, on je nejasan i manje važan u izgovoru riječi.

Svako narječje, tako i kajkavsko narječje, ima niz značajki po kojima se razlikuje od drugih narječja unutar istoga jezika. Tri su tipa jezičnih značajki:

jezične činjenice najvišega razlikovnoga ranga ili alijeteti⁶, jezične činjenice nižega razlikovnoga ranga ili alteriteti⁷ i arealne značajke⁸.

Alijeteti koji se javljaju u mjesnom govoru Vranjelja su: oblici zamjenice kaj, prva kajkavska jednadžba, druga kajkavska jednadžba, obezvučenje finalnih konsonanata i gubljenje nenaglašenog vokala. Zamjenica kaj u mjesnom govoru Vranjelja javlja se u dva oblika: kò i kòj kao nominativ upitne i odnosne zamjenice za značenje „neživo“.

Jednak refleks jata i poluglasa ili prva kajkavska jednadžba funkcionira u većini kajkavskih govora i ona je alijetet jer se javlja samo u kajkavskome narječju, a ne i u drugim sustavima. U prvoj kajkavskoj jednadžbi starohrvatski jat *ě* i poluglas *ǣ* dali su zatvoreno *ę*. Prva kajkavska jednadžba može se uočiti i u mjesnom govoru Vranjelja. Dio prve kajkavske jednadžbe koji se odnosi na poluglas *ǣ* potvrđuju ovi primjeri: *dĕn*, *lĕt*, dok dio prve kajkavske jednadžbe koji se odnosi na *ě* potvrđuju ovi primjeri: *žĭvele*, *prĕčĕdnik*, *jĕlji*. Jat *ě* se u pojedinim govorima može ostvariti kao slijed dvaju vokala, npr. *ě* > *ie*. Takve

⁶ Drugosti od svih, vrhunske razlikovnosti koje razlikuju jedno narječje od drugoga. To su jezične značajke kojima se narječje identificira kao sustav sa svojim povijesno-jezičnim, geografskim i socijalnim identitetom. Termin je, prema definicijama Žarka Muljačića, uveo Milan Moguš (Lukežić, 1998: 13). Kao primjer jedne od alijetetnih značajki možemo izdvojiti upitno-odnosne zamjenice u hrvatskim narječjima: što, ča i kaj. Upitno odnosna zamjenica što zastupljena je u štokavskom narječju hrvatskoga jezika, zamjenica ča u čakavskome narječju hrvatskoga jezika, a zamjenica kaj u kajkavskome narječju hrvatskoga jezika.

⁷ Drugosti od drugih, ali ne svih. Razlikuju dijelove jednoga narječja od dijelova drugoga narječja ili oba narječja. Oni su svojstveni određenom narječju, dijalektima te drugim sustavima unutar hrvatskoga jezika. Jedan od primjera alteriteta su relacijski morfemi u dativu, lokativu i instrumentalu množine: -an, -ah, -am/-ami. Ti su relacijski morfemi tipični za arhaične kajkavske govore te za čakavske govore.

⁸ Arealne značajke karakteristične su za određeno područje. To su značajke koje su zajedničke govorima, sustavima u određenom arealu bez obzira na njihovu pripadnost narječju pa čak i jeziku. Kao primjer jedne od arealnih značajki možemo izdvojiti supstituciju /l/ > /ɫ/, bil > biɫ, čul > čuɫ i sl. Ta značajka nije ostvarena u mjesnom govoru Vranjelja.

⁹ U dijelu kajkavskih govora postoji situacija u kojima je zadržan. To se odnosi na dijelove prostora Gorskoga kotara, Međimurja i Pokuplja (dĕn > d'n). U nekim je najzapadnijim međimurskim govorima ta jednadžba izostala te je u njima *ǣ* ujednačen s *ę*.

primjere nalazimo i u mjesnom govoru Vranjelja i oni su dio prve kajkavske jednadžbe jer se odnose samo na jat *ě* (*děecu* 'djecu', *popievôli* 'pjevali', *lěpo* 'lijepa', *lěka* 'lijekove').

Jednak refleks stražnjega nazala i slogotvornoga /*ʎ*/ ili drugu kajkavsku jednadžbu¹⁰ ne provode svi kajkavski govori. Prema njoj stražnji nazal *q* i slogotvorno *ʎ* daju vokal *o*. U većini kajkavskih govora nekadašnji stražnji nazal *q* i slogotvorno *ʎ* izjednačuju se u *o*. Istočni, južni i zapadni govori, u turopoljsko-posavskome dijalektu, slogotvorno *ʎ* i stražnji nazal *q* izjednačili su s vokalom *u*. Tako je i u južnim i istočnim govorima u križevačko-podravskom dijalektu te u većini govora u prigorskom dijalektu. Na mjestu nekadašnjeg stražnjega nazala *q* u mjesnom govoru Vranjelja ostvaruje se diftong *ou* ili *u*, a to potvrđuju primjeri: *strûn*, *gôuto*, *môužo*, *jû*. Osim navedenog, javljaju se i primjeri koji potvrđuju dio druge kajkavske jednadžbe u kojima se stražnji nazal *q* ostvaruje kao *u*: *strûn*, *jû*.

Sljedeća alijetna kajkavska značajka koja se javlja u govoru Vranjelja je obezvučenje finalnih konsonanata. Do te pojave dolazi jer su zvučni suglasnici slabiji te pri njihovoj realizaciji zračna struja mora savladati dvije prepreke. Primjeri koji potvrđuju tu pojavu u mjesnom govoru Vranjelja su: *penàs* (*z > s*), *môuš* (*ž > š*), *pröf* (*v > f*), *dërf* (*v > f*).

Posljednja alijetna značajka koja se javlja u govoru Vranjelja je gubljenje nenaglašenog vokala, a to potvrđuju ovi primjeri: *kòk sa ja prehìti*, *tòk dòlje*, *išle ja nèkuk*.

Osim alijeteta, u mjesnom govoru Vranjelja javljaju se i alteriteti.

Prva alteritetna značajka koju ćemo izdvojiti je sekvencija /*jt*/ u infinitivnoj i sekvencija /*jd*/ u prezentskoj osnovi kompozita glagola **jəti* > *iti*.

¹⁰ Dio govora Huma na Sutli ima poseban razvoj kakav nije zabilježen ni u jednom kajkavskom govoru. U tim govorima slogotvorno *ʎ* izjednačeno je s vokalom *o*, dok je stražnji nazal *q* izjednačen s *aw*. U navedenim govorima dolazi do odstupanja od druge kajkavske jednadžbe (Brozović, 1988: 92-93).

Primjeri koji ju potvrđuju su: ... *mòrom kepòti i tè iti škòlo...*, *tè sum pa mòro ìti ze môužo*.

Nadalje, slijedi rotacizam¹¹ u prezentskoj osnovi glagola moći, a to potvrđuju ovi primjeri: *jò tùğ nemrem dèloti, a ko mèraš?, jà će nàmraš, jò vùm tùğ nàmram dèloti*.

U mjesnom govoru Vranjelja krajnje slogovno /l/ zadržano je bez izmjene. To potvrđuju ovi primjeri: *prihìtil, mègel, pèsel, küpìl, bìl, lùpil, pùl*.

Konsonantske skupine /št/ i /šp/ čuvaju se i u čakavskim i u kajkavskim govorima što potvrđuje konzervativnost tih jezičnih sustava. Skupine /št/ i /šp/ realizirale su se uglavnom u primljenica i one su potvrđene u mjesnom govoru Vranjelja: *nìe bìle šprìc, mòro sa zdìeči ìti f štòlu, kòk si štrùklja dèlolo*. Skupina /št/ u kajkavskom se narječju realizira od suglasničke skupine /ht/ i to u glagolu *htelə > štel*. Takav ostvaraj nalazimo i u govoru Vranjelja (*ht > št*): *štèli*. U skupini */vs/ > /øs/ ili /fs/ (*vse, *vsi, *vsega > se, si, sega / fse, fsi, fsega) može biti reducirano inicijalno *v*. To potvrđuju sljedeći primjeri (*vs/ > /øs/): *dèmu sme mòrli sà priskerbèti, sà sme mòrli kepòt, sà koj im ja bìle trìebe, sà sa zepîro, zdàj ja sà f pùši, sì su mèji, sà sme si priskerbèlji*. U mjesnom govoru Vranjelja odraz prijedloga *v* je *f*, a to potvrđuju sljedeći primjeri: *f ràzred, f Ivûonce, f škûolu, f pùši, f pači, f kròj*. U kajkavskom narječju poznata je i redukcija /g/ ispred /d/ (*gdi, gde, gda, gdo > di, de, da, do*). Primjeri redukcije *gdo > do* i *gde > de* mogu se pronaći i u govoru Vranjelja: *do pa go nìe, dò sum, dò sa obùco, de dòlja, gère de ìmu, do jà nìe bìele*.

Sljedeća alteritetna značajka je izjednačenje prijedloga *iz* i *s* u jedan lik, pretežno *z*. Prijedlog *s* u mjesnom se govoru Vranjelja izjednačuje sa *z*, *ž* ili

¹¹ Pojava u kojoj je međusuglasnički /ž/ u prezentskoj osnovi glagola moći zamijenjen s /r/, (*ž > r*). Javlja se u sva tri narječja.

ostaje *s*, ovisno o prigodi glasa koji slijedi. Primjeri koju to potvrđuju su (*s > z*): *z brîego*, *z detàtem*, *z m`anu*.

U govoru Vranojelja morfem 3. l. pl. prezenta ujednačen je na dočetak */ju/*, a to potvrđuju ovi primjeri: *gev`eriju*, *ìdaju*, *estûonaju*, *n`jdaju*, *zôvaju*.

5. TVORBA RIJEČI U HRVATSKOME STANDARDNOM JEZIKU

U ovome poglavlju donosimo pregled tvorbe riječi u hrvatskome standardnom jeziku jer je u dijalektologiji rječotvorbena jezična razina, uz sintaktičku, najčešće zanemarena. Najveći dio radova o tvorbi riječi u dijalektologiji posvećen je čakavskom narječju, dok su se istraživači kajkavskoga narječja najmanje bavili tvorbom riječi. Kao što smo u uvodnom dijelu rada naveli, o tvorbi riječi u dijalektologiji pisale su Sanja Vulić *Tvorba imenica u gradišćanskohrvatskim čakavskim govorima*, Ivana Nežić *O tvorbi imenica u govoru Brovinja*, Jela Maresić *O tvorbi umanjenica u kajkavskom narječju* te Kristian Novak i Barbara Štebih Golub *Značenja umanjenica u kajkavskome hrvatskome književnom jeziku*.

Mnogi su jezikoslovci proučavali tvorbu riječi u hrvatskome standardnom jeziku, a u ovom se radu kao teorijska podloga koriste postavke koje je u *Hrvatskoj gramatici* u poglavlju *Tvorba riječi* iznijela Eugenija Barić te u *Tvorbi riječi u hrvatskom književnom jeziku* Stjepan Babić. O rječotvorju¹² je

¹² Ivan Marković navodi da je rječotvorje potrebno razlikovati od termina rječogradba. Rječotvorje obuhvaća postupak promjene značenja, dok rječogradba podrazumijeva kako se oblici riječi grade neovisno o svrsi gradnje, bila ona gramatička, derivacijska i kompozicijska, ili tek pragmatička i stilistička. U rječotvorju sudjeluju derivacijski afiksi koji služe za proizvodnju novih riječi, tj. za proizvodnju oblika riječi novih leksema, pritom bitno modificirajući leksičko značenje baze na koji se pričvršćuju, sa sposobnošću promjene vrste riječi. U kroatistici se termin baza ne rabi, već je taj termin koristan kao neutralan hiperonim za dvije vrste osnova: obličnu i tvorbenu osnovu. Oblična osnova ili tema baza je na koju se pričvršćuje fleksijski afiks, a tvorbena

pisao i Ivan Marković u *Uvodu u jezičnu morfologiju*, dok su Josip Silić i Ivo Pranjković tvorbu riječi opisali u sklopu poglavlja *Morfologija*¹³.

Stjepan Babić navodi da je tvorba riječi sintagma koja označava jezičnu pojavu kojom u jeziku nastaju nove riječi na osnovi dosadašnjega rječničkoga blaga. Ujedno tvorba riječi je i lingvistička disciplina koja se bavi proučavanjem načina, obrazaca i tipova postanka novih riječi (Babić, 1991: 21).

U tvorbi se riječi kao lingvističkoj disciplini opisuju tvorbene jedinice i tvorbeni sustavi jezika, a u ovom je radu opisan dio tvorbenog sustava i jedinica kajkavskog mjesnoga govora, govora Vranogelja.

Tvorbeni sustav obuhvaća cjelokupnost tvorbenih načina, tipova i obrazaca, bili oni plodni ili neplodni, u njihovom međusobnom odnosu. U tvorbi riječi bitna je riječ koja sudjeluje u tvorbenom procesu i riječ koja se u tvorbenom procesu ostvaruje. Riječ koja je u tvorbenom procesu polazna ili ishodišna riječ naziva se osnovna riječ, a riječ koja nastaje tvorbom naziva se

osnova baza je na koju se pričvršćuje derivacijski afiks. Derivacija ili izvođenje postupak je u kojem sudjeluju jedan korijen i afiksi, a riječ nastala derivacijom naziva se derivat ili izvedenica. Ako imamo posla s dvama korijenima ili više njih i afiksima, govorimo o kompoziciji ili slaganju, a riječ nastala kompozicijom naziva se kompozit ili složenica. Uspoređujući fleksiju i derivaciju I. Marković navodi kako fleksija ne mijenja leksičko značenje i vrstu riječi, dok derivacija može promijeniti leksičko značenje, bilo vrstu riječi, bilo oboje. Fleksija je uvjetovana ili određena, determinirana sintaksom, derivacija nije; fleksija je relevantna, važna za sintaksu i obavezna, derivacija nije. Nadalje, fleksija je morfologija sintaksi prozirna, providna, derivacijska je neprozirna. Derivacijski afiksi bliže su korijenskomu morfu od fleksijskih, tj. fleksija se iskazuje na periferiji oblika riječi. Fleksija priječi daljnju derivaciju oblika riječi, sama derivacija ne, a dok fleksija rabi zatvoren skup afikasa, skup derivacijskih afikasa je otvoren. Fleksijski afiksi imaju stalno i apstraktnije značenje, dok je značenje derivacijskih afikasa manje stalno i konkretnije. Dok su u fleksiji mogući amalgami, moguća je kumulacija značenja, u derivaciji načelno nije, što na svoj način govori o apstraktnosti fleksijskih afikasa. Kada je riječ o produktivnosti, valja istaknuti kako je fleksija produktivna, a derivacija poluproduktivna (Marković, 2012: 52-55; 103-122).

¹³ Posebnu pozornost posvetili su opisu tvorbe riječi (glagola, imenica, pridjeva i priloga). Osim riječi s tvorbenim morfemima tipa prefiksalni morfem ili sufiksadni morfem opisali su i tipologizirali tvorbu riječi s prefiksoidima i sufiksoidima, pri čemu su osobitu pozornost posvetili prefiksoidima i sufiksoidima iz klasičnih jezika (Silić; Pranjković, 2005: 146-180).

tvorenica. Između osnovne riječi i tvorenice uspostavlja se tvorbena veza i to onda kada je u tvorenci vidljiva izrazna veza (glasovno podudaranje) i sadržajna veza (značenjsko podudaranje) s osnovnom riječju (Barić, 2005: 286). Među riječima koje su u tvorbenoj vezi vlada odnos motivacije, tj. osnovna riječ je ona riječ koja motivira tvorenicu u tvorbenom procesu, a tvorenica ona koja je motivirana osnovnom riječju. Motivirane se riječi nazivaju i tvorbenim riječima, a osim njih razlikujemo i nemotivirane (netvorbene)¹⁴ riječi.

Kada govorimo o tvorbi riječi, bitno je spomenuti dva osnovna tvorbena načina: izvođenje¹⁵ i slaganje¹⁶. Tvorba izvođenjem naziva se još i derivacija.

Kao što smo u uvodnom dijelu poglavlja naveli, dijalektom se tvorbom bavila Sanja Vulić. Ona ističe da o derivacijskoj tvorbi govorimo kada nova tvorenica sadrži samo jednu tvorbenu osnovu te da se ta novotvorenica naziva izvedenica. Ukoliko nova tvorbena riječ sadrži dvije ili više tvorbenih osnova, ta se novotvorenica naziva složenica (Vulić, 2005: 10). Navedene su definicije prihvaćene i u ovome radu.

U hrvatskome jeziku tvorenice nastaju na više tvorbenih načina. Prema tome, u izvođenju i slaganju razlikujemo nekoliko tvorbenih načina. Pri izvođenju razlikujemo dvije osnovne podmetode: sufiksalsnu i prefiksalsnu

¹⁴ Riječi koje se ne mogu izrazno i sadržajno dovesti u tvorbenu vezu ni s jednom riječu. Mnoge su riječi prestale biti motivirane jer njihova sadržajna veza s polaznom riječju nije tvorbena. Tako sadržajna veza imenica klīnac i stòlac s imenicama klīn i stól nije tvorbena jer klīnac ne znači 'mali klin' nego znači 'isto što i klin' odnosno 'čavao', a stòlac nije 'mali stol' nego 'dio pokućstva' (Barić, 2005: 286).

¹⁵ Način tvorbe u kojoj nova riječ nastaje od osnove jedne riječi, od jedne osnove. Najčešće nova riječ nastaje tako da se iza osnove dodaje tvorbeni formant, npr. mlad + íc > mladić, star + ac > starac. Tvorbeni formant koji se dodaje iza osnove jedne riječi naziva se sufiks ili dometak, a takva tvorba sufiksalsna tvorba ili sufiksacija. Nova riječ nastala sufiksacijom naziva se izvedena riječ, izvedenica ili derivat (Babić, 1991: 35).

¹⁶ Način tvorbe u kojoj nova riječ nastaje od osnova dviju ili više riječi, od dviju ili više osnova. Tvorenica nastala slaganjem naziva se složena riječ, složnica ili kompozit (Babić, 1991: 41).

tvorbu, dok je treća podmetoda prefiksno-sufiksna tvorba, nastala kombinacijom prvih dviju

5. 1. Sufiksna tvorba imenica u hrvatskome standardnom jeziku i u hrvatskim organskim idiomima

Sufiksna je tvorba tvorbeni način u kojem se tvorbeno značenje označava tvorbenim nastavkom ili sufiksom na kraju riječi. Potrebno je razlikovati tvorbeni nastavak ili sufiks od nastavka koji se dodaje na osnovu riječi, tj. obličnog nastavka. Obličnim se nastavkom mijenja oblik iste riječi, a tvorbenim se nastavkom od jedne riječi dobivaju nove riječi. Nastavci su nositelji gramatičkog značenja riječi, a sufiksi su nositelji tvorbenog značenja riječi. Sufiks postaje nositelj tvorbenog značenja tek u vezi s osnovom. Više je vrsta sufikasa i oni ovise o vrsti riječi koja se tvori pa razlikujemo: imeničke, pridjevske, glagolske i priložne sufikse. (Barić, 2005: 294).

Stjepan Babić smatra da je sufiks jasno određen tvorbeni formant jer ima nekoliko izrazitih obilježja: u sastavu riječi ima stalno mjesto: završetak riječi, nikada ne dolazi kao osnova, nikada ne dolazi u samostalnoj upotrebi, ne može tvoriti semantičku jezgru riječi, već je samo modifikator značenja osnove (Babić, 1991: 35).

U tvorbi riječi ne sudjeluju jednako svi sufiksi. S obzirom na stupanj tvorbene aktivnosti sufiksi se dijele na vrlo plodne¹⁷, slabo plodne¹⁸ i neplodne¹⁹

¹⁷ Sufiksi koji pokazuju najviši stupanj tvorbene aktivnosti. Takvi su imenički sufiksi: *-(a)c*, *-āč*, *-āk*, *-čić*, *-ica*, *-ič*, *-ina*, *-ka*, *-ōst*, *-telj* i pridjevski sufiksi: *-(a)n*, *-nī*, *-ast*, *-av*, *-lživ*, *-ov/-ev*, *-in*, *-skī*, a od glagolskih *-ati*, *-avati*, *-irati*, *-ivati*, *-ovati* (Barić, 2005: 294).

¹⁸ Sufiksi čiji je stupanj tvorbene aktivnosti nizak, tj. pomoću kojih nastaje tek pokoja nova riječ. Takvi su imenički sufiksi: *-an*, *-eč(a)k*, *-ič(a)k*, *-ešina*, *-et(a)k*, *-urda* i pridjevski sufiksi: *-cat*, *-nat*, *-jī*, a od glagolskih: *-akati*, *-arati*, *-čiti*, *-jeti* (Barić, 2005: 294).

sufikse. Osim plodnosti sufikasa, bitno je spomenuti i različite vrste riječi koje sudjeluju u tvorbi.

Sufiksalna je tvorba vrlo plodna u imenicama, pridjevima i glagolima. Imenice se izvode ili deriviraju od imenica svih triju rodova te od I. do IV. vrste glagola, tj. od glagola svih konjugacijskih vrsta. Najveći je broj imenica u hrvatskome jeziku načinjen sufiksalsnom tvorbom, tj. sufiksalna je tvorba za hrvatski jezik najkarakterističniji način tvorbe jer on prevladava u cijeloj tvorbi (Babić, 1991: 35).

Hrvatski standardni jezik karakterizira kategorija roda u kojoj razlikujemo muški, ženski i srednji rod. Za svaki rod postoje određeni sufiksi koji sudjeluju u tvorbi imenica određenog roda. U tvorbi riječi nazastupljenija je tvorba riječ muškoga i ženskoga roda, a zbog općenito manje zastupljenosti imenica srednjega roda tvorba riječi srednjega roda slabije je potvrđena.

Sanja Vulić u svojim istraživanjima sufiksalsne tvorbe imenica u gradišćanskohrvatskim idiomima navodi da su među sufiksima za tvorbu imenica muškoga roda plodni hipersufiksi $-\emptyset$, $-(a)c$, $-(a)k$, $-i\acute{c}$, $-j\bar{a}k$, $-\bar{a}r$, $-\bar{a}\acute{c}/-a\acute{c}$, $-ist$, $-\bar{i}k/-ik$, $-telj$, $-\bar{a}k$, dok Ivana Nežić u tvorbi imenica muškoga roda navodi sufikse $-i\acute{c}$, $-in$, $-(a)c$. Dvostrukosti koje su navedene među sufiksima, kao npr. $-\bar{i}k/-ik$ uvjetovane su time što se pojedine nadvorenice u nekim mjesnim govorima realiziraju sa, a u nekima bez nenaglašene kvantitete. Među sufiksima za tvorbu imenica ženskoga roda plodnima se mogu smatrati sufiksi $-ica$, $-a$, $-ost/-\bar{o}st$, $-ina$, $-ka$, $-ija$, $-\emptyset$, $-ja$, $-ba$, $-nja$. Sanja Vulić smatra da se još mogu smatrati plodnima pojedini sufiksi za tvorbu imenica srednjega roda, posebice glagolskih imenica. Među njima je najplodniji sufiks $-nje$, a vrlo su plodni i sufiksi $-enje$ i $-jenje$ koji također sudjeluju pri tvorbi imenica toga tipa. Kada je

¹⁹ Sufiksi koji ne sudjeluju u tvorbi novih riječi kao $-en$ iz *přstěn*, $-er$ iz *plèter*, $-av$ iz *rukāv*, $-išav$ iz *golišav*, $-onjav$ iz *suhònjav* (Barić, 2005: 294).

riječ o izvedenicama srednjega roda, plodnima se sufiksima još mogu smatrati sufiksi *-je*, *-stvo* i *-išće* (Vulić, 2005: 76).

5. 2. Prefiksalna tvorba imenica u hrvatskome standardnome jeziku i u hrvatskim organskim idiomima

Prefiksalna je tvorba tvorbeni način u kojem se tvorbeno značenje riječi izražava pomoću prefiksa ili predmetka koji dolazi ispred osnove riječi. Za prefiksalsnu je tvorbu karakteristično da prefiksi dolaze na cijelu riječ i da tvorenica ostaje u istoj kategoriji u kojoj je i osnovna riječ. To značajno obilježje prefiksalsne tvorbe ne vrijedi za prefiksarno-sufiksalsnu i prefiksarno-složenu tvorbu (Babić, 1991: 45). Prefiksalna je tvorba imenica slabo plodan tvorbeni način.

Prefiksalsnom tvorbom nastaju tvorenice koje pripadaju istoj vrsti riječi i imaju isti oblik kao polazna riječ, npr. od imenice se muškoga roda prefiksacijom može tvoriti samo nova imenica muškoga roda te je to ujedno značajka po kojoj se prefiksalsna tvorba razlikuje od složene i sufiksalsne tvorbe.

U prefiksalsnoj tvorbi riječi sudjeluju domaći i strani prefiksi koji su najčešće prijedlozi i čestice, kao npr. *ne* i *ni*²⁰. Eugenija Barić navodi da u prefiksalsnoj tvorbi sudjeluju prefiksi *među-*, *nad-*, *nadri-*, *nazovi-*, *ne-*, *nuz-*, *pa-*, *po-*, *pod-*, *polu-*, *pra-*, *pred-*, *protu-*, *su-* te mnogi prefiksi stranog podrijetla *anti-*, *arhi-*, *de-*, *dis-*, *eks-*, *ekstra-*, *kontra-*, *ultra-*, *super-* (Barić, 2005: 295).

Kada je riječ o prefiksalsnoj tvorbi riječi, najviše je nesuglasja pri određivanju kojem od dvaju osnovnih tvorbenih načina pripada, tj. pripada li

²⁰ Obje čestice preinačuju pozitivno značenje imenice, pridjeva i priloga u negativno značenje, npr. *srèća* – *nèsrèća*, *spòsoban* – *nèspòsoban*, a značenje upitno-odnosnih zamjenica *ne* mijenja u neodređeno, kao npr. *tkò* – *nètko*, a *ni* u niječno, kao npr. *tkò* – *nìtko* (Barić, 2005: 295).

slaganju ili izvođenju ili je riječ o samostalnom tvorbenom načinu. Sanja Vulić navodi kako teoretičari tvorbe riječi nisu do danas usuglasili svoje stavove o naravi prefiksne tvorbe. Jedni teoretičari smatraju da je prefiksacija dio složene tvorbe jer se mnogi prefiksi mogu rabiti kao samostalne riječi. Prema drugima je to derivacijska metoda, a tome u prilog ide činjenica što su prefiksi najvećim dijelom nepunoznačne riječi koje su modifikatori temeljnoga značenja. U složenicama obje tvorbene osnove imaju svoje samostalno značenje (Vulić, 2007: 81).

Kako su za složenu tvorbu potrebne dvije punoznačne osnove, u ovome se radu prefiksna tvorba imenica smatra podmetodom izvođenja, tj. derivacije imenica.

5. 3. Prefiksno-sufiksna tvorba imenica u hrvatskome standardnom jeziku i u hrvatskim organskim idiomima

Prefiksno-sufiksna tvorba je tvorbeni način u kojem nova riječ nastaje tako da se uz prefiks istodobno dodaje i sufiks.

Eugenija Barić navodi kako su imenice nastale tom tvorbom u tvorbenoj vezi s prijedložnim izrazom pa prefiks koji je postao od prijedloga čuva svoje prijedložno značenje. U prefiksno-sufiksnoj tvorbi imenica sudjeluje nekoliko prefikasa: *bez-*, *do-*, *na-*, *nad-*, *po-*, *pod-*, *pri-*, *uz-*, tj. različiti sufiksi, prema kojima se onda određuje kojoj značenjskoj skupini pripada tvorenica, npr. *-(a)c*, *-(a)k*, *-ār*, *-āš*, *-ica*, *-nīk*, *-ina* (Barić, 2005: 334).

Kao što teoretičari tvorbe riječi do danas nisu usuglasili svoje stavove o naravi prefiksne tvorbe riječi, tako nisu usuglasili ni svoje stavove o prefiksno-sufiksnoj tvorbi riječi. Sanja Vulić navodi kako je za teoretičare tvorbe riječi, koji prefiksnu tvorbu riječi smatraju dijelom složene tvorbe,

prefiksarno-sufiksarna tvorba dio složeno-sufiksarne tvorbe. Ta se postavka može opravdati činjenicom što se prefiksi, za razliku od sufikasa, mogu rabiti kao samostalne riječi. Neki teoretičari smatraju da je prefiksarno-sufiksarna tvorba kombinacija derivacijske metode prefiksacije i sufiksacije te to opravdavaju činjenicom da su prefiksi najčešće nepunoznačne riječi koje su modifikatori temeljnoga značenja, dok je za neke teoretičare navedena tvorba kombinacija derivacije i samostalnoga tvorbenoga načina (Vulić, 2007: 122).

Kako pri prefiksarno-sufiksarnoj tvorbi nova riječ nastaje istodobno prefiksacijom i sufiksacijom tvorbene osnove, u ovome se radu prefiksarno-sufiksarna tvorba imenica smatra kombiniranom derivacijskom metodom.

6. DERIVACIJSKA TVORBA IMENICA U GOVORU VRANOJELJA

Tvorenice nastale sufiksalsnom tvorbom u kajkavskim se govorima deriviraju od imenica, glagola, pridjeva, priloga i brojeva. Najveći je broj imenica u hrvatskom jeziku općenito, a isto tako i u govoru Vranogelja načinjen sufiksalsnom tvorbom. U mjesnom govoru Vranogelja potvrđena je fonološka inačica sufiksa koji u hrvatskom standardnom jeziku glase: *-ica, -čica, -ač, -ar, -ac, -avac, -ak, -ina, -inja, -etina, -ka, -oća, -čina, -iva*.

Govor Vranogelja ima pet osnovnih vokala: *a, e, i, o, u*. Osim osnovnih vokala u tom govoru nalazimo: otvoreno *ɛ* npr. *žɛrvi, edpɛrlo, dɛber, zɛlji*, otvoreno *ɔ* npr. *traktorɔ, nikukveɔ, porodilneɔ*, zatvoreno *o* npr. *mɔrli, rɔža*, zatvoreno *e* npr. *dɛn, lɛt*, diftonge *au* npr. *kelauča, jauke, sauki, slaubešni, uo* npr. *škuolu, Ivuonce, ie* npr. *nie, triebe, niego, kiem, ue* npr. *duejam, ei* npr. *glei*. Vokal *a* u govoru Vranogelja može se ostvariti kao diftong *au* npr. *kelauča, sauki, slaubešni*, kao *o* npr. *jo, tok, go, Zogrebu*, zatim kao *u* npr. *Vurežline*.

Na mjestu nekadašnjeg *o*, u nekim riječima, ostvaruje se diftong *ou* npr. *mouž*. Što se tiče vokala *o* on u govoru Vranogelja prelazi u zatvoreno *o* npr. *mɔrli*, diftong *uo* npr. *škuolu*, može prijeći u *ü* npr. *tülike, külike* ili u *ue* npr. *tue, kuɛnji*. Vokal *u* u nekim se riječima ostvaruje kao *ü* npr. *vün, ljüdi*, dok vokal *e*, u nekim riječima, prelazi u otvoreno *ɛ* npr. *zɛlji*.

6. 1. Sufiksalsna tvorba imenica u mjesnom govoru Vranogelja

Analizom leksema crpljenih iz korpusa, koji je priložen na kraju rada, utvrđeno je kako su sufiksalsnom tvorbom tvorene mnoge imenice u mjesnom govoru Vranogelja.

6. 1. 1. Pregled tvorbe imenica sufiksima *-ico* i *-čico*

U hrvatskom standardnom jeziku navedeni sufiksi glase *-ica* i *-čica*, a u govoru Vranogelja potvrđena je fonološka inačica tih sufiksa, a ona glasi *-ico* i *-čico*. U analizi sufiksarne tvorbe imenica u mjesnom govoru Vranogelja potvrđena je najčešća uporaba tvorbenog nastavka, tj. sufiksa *-ico*. Sufiksi *-ico* i *-čico* najčešće osnovnoj imenici daju značenje umanjene, tj. deminutiva. Imenice tvorene sufiksom *-ico* podijeljene su u dvije kategorije, ovisno o tome koje značenje nose.

Primjeri izvedenica iz imenica ženskoga roda sufiksom *-ico*:

báčvico (bačv + *-ico*) 'mala bačva', *bòčico* (boc + *-ico*) 'mala boca', *brìtvico* (britv + *-ico*) 'mala brtiva', *brèskvico* (breskv + *-ico*) 'mala breskva', *cìrkvico* (cirkv + *-ico*) 'mala crkva', *dèskico* (desk + *-ico*) 'mala daska', *fàldico* (fald + *-ico*) 'mala falda', *glòvico* (glov + *-ico*) 'mala glava', *gùbico* (gub + *-ico*) 'mala guba', *grèdico* (gred + *-ico*) 'mala greda', *grùdico* (grüd + *-ico*) 'mala gruda', *hìžico* (hiž + *-ico*) 'mala kuća', *hùstico* (hust + *-ico*) 'mala šuma', *jògedico* (joged + *-ico*) 'mala jagoda', *jùmico* (jum + *-ico*) 'mala udubina', *kasètico* (kaset + *-ico*) 'mala kaset', *kebljico* (kebilj + *-ico*) 'mala kobila', *keprìvico* (kepriv + *-ico*) 'mala kopriva', *kerùzico* (kerüz + *-ico*) 'mali kukuruz', *kòuntico* (kount + *-ico*) 'mala kanta', *kòpico* (kop + *-ico*) 'mala kapa', *kòpljico* (koplj + *-ico*) 'mala kaplja', *kòrtico* (kort + *-ico*) 'mala karta', *kèrpico* (kèrp + *-ico*) 'mala krpa', *kìtico* (kit + *-ico*) 'mala kita', *kòsico* (kös + *-ico*) 'mala kosa', *kuvèrtico* (kuvert + *-ico*) 'mala kuverta', *kòžico* (köž + *-ico*) 'mala koža', *kròvico* (krov + *-ico*) 'mala krava', *kròškico* (kröšk + *-ico*) 'mala kruška', *kròšnjico* (kröšnj + *-ico*) 'mala krošnja', *kùkico* (kuk + *-ico*) 'mala kuka', *lùètrico* (lue|-ico) 'male ljestve', *lòtico* (lot + *-ico*) 'mala letva', *lepòtico* (lepot + *-ico*) 'mala lopatica', *ljèsico* (ljes + *-ico*) 'mala ograda', *mòjčico* (mojc + *-ico*) 'mala majica', *màkljico* (makl + *-ico*) 'mala metla', *mèljìtvico* (mèljitv + *-ico*) 'mala molitva', *mrèžico* (mrež + *-ico*) 'mala mreža', *màučkico* (maučk + *-ico*) 'mala mačka', *nògico* (nög + *-ico*) 'mala

noga', *ògrajico* (ograj + -ico) 'mala ograda', *pčàljico* (pčal + -ico) 'mala pčela', *pùcico* (püc + -ico) 'mala curica', *pësteljico* (pëstelj + -ico) 'mali krevet', *pàčkico* (pačk + -ico) 'mala peć', *ròžico* (rož + -ico) 'mala ruža', *rìbico* (rib + -ico) 'mala riba', *rùkico* (ruk + -ico) 'mala ruka', *rùpico* (rüp + -ico) 'mala rupa', *spùžvico* (spužv + -ico) 'mala spužva', *sôzico* (soz + -ico) 'mala suza', *šìbico* (šib + -ico) 'mala šiba', *škrìnjico* (škrinj + -ico) 'mala škrinja', *štòljico* (štolj + -ico) 'mala štala', *štrùdljico* (štrudl + -ico) 'mala štrudla', *tàuvico* (tauv + -ico) 'mala tava', *tìkvico* (tikv + -ico) 'mala tikva', *tùerbico* (tuerb + -ico) 'mala torba', *teràsico* (teras + -ico) 'mala terasa', *zdèljico* (zdel + -ico) 'mala zdjela', *žljìčkico* (žljick + -ico) 'mala žlica', *žànico* (žan + -ico) 'mala žena'.

Iz analiziranih primjera posebno se izdaja izvedenica od osnovne imenice muškoga roda i sufiksa *-ico* koja je dobila kategoriju ženskoga roda, također u značenju umanjenice *pùcico* (püc + -ico) 'curica'.

Sufiksom *-ico* tvoren je nešto manji broj imenica koje nemaju značenje umanjenice. Primjeri koji to potvrđuju su:

begetòšico (begetoš + -ico) 'žena bogataša', *bervìco* (berv + -ico) 'vrsta drveta', *gòzderico* (gozder + -ico) 'žena gospodarica', *gibûonjico* (gibuonj + -ico) 'gibanica', *jedīnico* (jedin + -ico) 'ona koja je jedina', *kòricico* (kör + -ico) 'kora', *lubènico* (luben + -ico) 'lubenica', *ljùbičico* (ljubic + -ico) 'ljubičica', *mèrvico* (merv + -ico) 'mrvica', *mešnjìco* (mešnj + -ico) 'mahuna', *mùšico* (müš + -ico) 'mušica', *nesnìco* (nesn + -ico) 'nosnica', *pòljico* (polj + -ico) 'palica', *ròtkvico* (rotkv + -ico) 'rotkvica', *sirùetico* (siruet + -ico) 'ona koja je siromašna', *vučiteljico* (vučitelj + -ico) 'učiteljica', *vùsnico* (vüsn + -ico) 'usnica', *željìeznico* (željjezn + -ico) 'željeznica'.

Ove su imenice tvorene sufiksom *-ico* koji im ne određuje značenje umanjenice, već najčešće imaju značenje osobe ili biljke ženskoga roda.

Skupina imenice za biljke slabo je plodna jer su nove biljne vrste rijetke, a sve što se uzima kao tvorbeni naziv za biljku najčešće nastaje na temelju

sličnosti s općom imenicom. Te se imenice tvore s nekoliko sufikasa među kojima je najplodniji sufiks *-ico*. Primjeri koji to potvrđuju su:

ljubičico (ljubič + *-ico*) 'ljubičica', *mešnjičico* (mešnj + *-ico*) 'mahuna', *mludico* (mlud + *-ico*) 'mladica', *pròljetnico* (proljetn + *-ico*) 'proljetnico', *ròtkvico* (rotkv + *-ico*) 'rotkvica', *sòdnico* (sodn + *-ico*) 'sadnica'.

Veći je dio izvedenica sufiksom *-ico* tvoren po obrascu osnovne riječi imenica + sufiks *-ico*, a manji je broj izvedenica tvoren po obrascu pridjev + sufiks *-ico*.

Sufiks *-ica* primarno označava biće, gotovo uvijek žensko, stvar ili pojavu na neki način povezanu s označenikom osnovne riječi, a sekundarno označava umanjnice od imenica ženskoga roda (Benić, 2014: 238). Ovo navedeno vrijedi i za sufiks *-ico* koji se ostvaruje u mjesnom govoru Vranjelja.

Među analiziranim primjerima svakako treba istaknuti da je u mjesnom govoru Vranjelja zabilježen i primjer pluralie tantum, tj. imenice koja svoj oblik ima samo u množini, a njezina je umanjnica tvorena sufiksom *-ica*. Polazni oblik leksema *škaurica* (škaur + *-ica*) 'male škare' glasi *škaura* te je to imenica ženskoga roda u množini.

Sufiks *-čico*

Primjeri izvedenica iz imenica ženskoga roda sufiksom *-čico*:

čefčico (cef + čico) 'mala slamčica/cijev', *grànčico* (gran + *-čico*) 'mala grana', *klupčico* (klup + *-čico*) 'mala klupa', *mêjtíčico* (mejti + *-čico*) 'mala motika', *stvòrčico* (stvor + *-čico*) 'mala stvar'.

Posebnost se ovih dvaju sufikasa, koji sudjeluju u tvorbi umanjnica u mjesnom govoru Vranjelja, očituje u tome što se u svakodnevnom govoru Vranjeljana može primijetiti da koriste umanjnice, tj. imenice tvorene navedenim sufiksima.

6. 1. 1. 1. Tvorba osobnih imena sufiksom *-ico*

U ovome je poglavlju iznijet kratak pregled tvorbe vlastitih imenica sufiksom *-ico*. Navedenim sufiksom često se tvore hipokoristici od vlastitih imenica. U mjesnom govoru Vranjelja prevladava osam vlastitih imenica koje su izvedene sufiksom *-ico* i koje izražavaju hipokorističnost.

Primjeri vlastitih imenica koje su izvedene sufiksom *-ico*, a izražavaju hipokorističnost:

Bâurico (< *Bâuro*), *Ïvico* (< *Ïvo*), *Jôunico* (< *Jôuno/Ăno*), *Jûrico* (< *Jûro*), *Kôtico* (< *Kôto*), *Ljûbico* (< *Ljûbo*), *Slôvico* (< *Slôvo*), *Štëfico* (< *Štëfo*).

6. 1. 2. Pregled tvorbe imenica sufiksima *-ek* i *-ček*

Sufiks *-ek*

S obzirom na značenje koje nose, imenice tvorene sufiksom *-ek* u govoru Vranjelja možemo podijeliti u dvije kategorije: imenice odmila, tj. hipokoristici i umanjenice od imenica muškoga roda.

Primjeri umanjenica od imenica muškoga roda tvorene sufiksom *-ek*:

bròdek (bröd + *-ek*) 'mali brod', *cùjzek* (cujz + *-ek*) 'mali konj', *cvìetek* (cviet + *-ek*) 'mali cvijet', *čërvëk* (čërv + *-ek*) 'mali crv', *eblâuček* (eblauk + *-ek*) 'mali oblak', *tijček* (tijč + *-ek*) 'mala ptica', *gelòubek* (geloub + *-ek*) 'mali golub', *gërmek* (gërm + *-ek*) 'mali grm', *gràudek* (graud + *-ek*) 'mali grad', *grëbek* (grëb + *-ek*) 'mali grob', *grëzdek* (grëzd + *-ek*) 'mali grozd', *kekòtek* (keköt + *-ek*) 'mali kokot', *ketâuček* (ketauč + *-ek*) 'mali kotač', *križek* (križ + *-ek*) 'mali križ', *krûek* (krü + *-ek*) 'mali kruh', *kvàdrek* (kvadr + *-ek*) 'mali kvadar', *mèdek* (med + *-ek*) 'mali medo', *mîšek* (miš + *-ek*) 'mali miš', *nôftek* (nöft + *-ek*) 'mali nokat', *gëbrôuček* (ebrouč + *-ek*) 'mali obruč', *pâulček* (paulc + *-ek*) 'mali palac', *pèsek* (pes + *-ek*) 'mali pas', *përstek* (përst + *-ek*) 'mali prst', *plôgek* (plög + *-ek*) 'mali

plug', *prištek* (prišt + -ek) 'mali prišt', *ràpek* (rap + -ek) 'mali rep', *ràdek* (rad + -ek) 'mali red', *stĕljek* (stĕlj + -ek) 'mali stol', *vĕtrek* (vietr + -ek) 'slabi vjetar', *vŭgerek* (vuger + -ek) 'krastavac', *zĕdek* (zied + -ek) 'mali zid', *zŭbek* (zub + -ek) 'mali zub', *žăpek* (žap + -ek) 'mali džep'.

Manji je broj izvedenica iz imenica muškoga roda tvoren sufiksom *-ek*, a da se njima izriče ljubav, pažnja, nježnost.

Primjeri imenica odmila muškog roda:

čòjek (čoj + -ek) 'čaj', *dĕžek* (dež + -ek) 'kiša', *sĕnek* (sin + -ek) 'sin', *möštek* (möšt + -ek) 'mlado vino', *môužek* (mouž + -ek) 'muž'.

Sufiks -ček

Sufiks *-ček*, osim deminutivnosti, ima izrazitije značenje na osjećajnoj razini. Uz značenje da je nešto malo, obično ima i dodatno ekspresivno značenje, npr. da je što poželjno, primamljivo i drago (Maresić, 2015: 83).

Primjeri izvedenica iz imenica muškoga roda sufiksom *-ček*:

gelôupček (geloup + -ček) 'mali golub', *kumĕnček* (kumien + -ček) 'mali kamen', *pupĕrček* (pupier + -ček), *pustĕrček* (pustir + -ček) 'pastir odmila', *sĕnček* (sin + -ček) 'sin odmila', *slavŭjček* (slevuj + -ček) 'mali slavuj', *zvĕnjček* (zvĕnj + -ček) 'mali zvonac'.

Analizom tvorbe imenica iz prikupljenih leksema utvrđeno je da su imenice tvorene sufiksima *-ek* i *-ček* najčešće muškoga roda, da su tvorene od imenica muškoga roda te imaju značenje umanjene osnovne imenice.

Množinski sufiks -eki

Među analiziranim primjerima ističe se izvedenica koja nosi značenje umanjenice, a tvorena je sufiksom *-eki* te glasi *ljŭdeki* (ljüd + -eki). Navedena umanjenica tvorena je od imenice *ljŭdi* 'ljudi' koja je množinski oblik imenice

člavec 'čovjek' te se stoga u tvorbi ove imenice rabi množinski oblik sufiksa *-ek* koji glasi *-eki*.

6. 1. 2. 1. Tvorba osobnih imena sufiksom *-ek*

U ovom poglavlju iznijet je kratak pregled tvorbe osobnih imenica sufiksom *-ek* koje najčešće prevladavaju u mjesnom govoru Vranjelja. Osim što sufiks *-ek* u mjesnom govoru Vranjelja nosi značenje umanjene od imenica muškoga roda i što se njime izražava hipokorističnost, navedeni se sufiks u govoru Vranjelja dodaje i na osnove muških i ženskih vlastitih imena.

Primjeri koji to potvrđuju su:

Bâurek (Baur + *-ek*) 'Bara', *Īvek* (Iv + *-ek*) 'Ivo', *Jôunek* (Joun + *-ek*) 'Jana/Ana', *Jûrek* (Jür + *-ek*) 'Jura', *Kâutek* (Kaut + *-ek*) 'Kata', *Ljûbek* (Ljüb + *-ek*) 'Ljubo', *Slâuvek* (Slauv + *-ek*) 'Slavko', *Štëfek* (Štef + *-ek*) 'Stjepan', *Vlòdek* (Vlod + *-ek*) 'Vlado'.

6. 1. 3. Pregled tvorbe imenica sufiksima *-oč* i *-or*

Sufiks *-oč*

Imenice sufiksom *-oč* tvore se od glagolskih osnova, a od ostalih samo iznimno. Imenice tvorene navedenim sufiksom označavaju vršitelja glagolske radnje, obično osobu koja se bavi određenim zanimanjem, i oruđe kojim se radnja vrši.

Primjeri imenica tvorene sufiksom *-oč*:

berôč (ber + *-oč*) 'berač', *birôč* (bir + *-oč*) 'birač', *brijôč* (brij + *-oč*) 'brijač', *brisôč* (bris + *-oč*), *čitôč* (čit + *-oč*) 'čitač', *debevljôč* (debevlj + *-oč*) 'dobavljač', *emetôč* (emet + *-oč*) 'omotač', *erôč* (er + *-oč*) 'orač', *juhôč* (juh + *-oč*) 'jahač',

kepôč (kep + -oč) 'kopač', *krejôč* (krej + -oč) 'krojač', *ljevôč*, (ljev + -oč) 'ljevač', *mustôč* (must + -oč) 'brk', *sjekôč* (sjek + -oč) 'sjekač', *skukôč* (skuk + -oč) 'skakač', *šetôč* (šet + -oč) 'šetač', *šivôč* (šiv + -oč) 'šivač', *trubôč* (trub + -oč) 'trubač', *upravljôč* (upravlj + -oč) 'upravljač'.

Sufiks -or

U mjesnom govoru Vranjelja sufiksom *-or* tvorene su imenice koje označavaju vršitelja radnje. Imenice sa sufiksom *-or* motivirane su glagolima i imenicama, što znači da imaju dva tvorbeni uzorka: imenica + sufiks *-or* i glagol + sufiks *-or*.

Imenice sa sufiksom *-or* motivirane imenicama: *cvječôr* (cvječ + -or) 'cvječar', *dimnjočor* (dimnjoč + -or) 'dimnjačar', *evčôr* (evč + -or) 'ovčar', *guslôr* (gusl + -or) 'guslar', *lęčôr* (lęč + -or) 'lončar', *ljekôr* (ljek + -or) 'ljekar', *mesôr* (mes + -or) 'mesar', *mljekôr* (mljek + -or) 'mljekar', *vûror* (vur + -or) 'urar'.

Imenice sa sufiksom *-or* motivirane glagolima: *čuvôr* (čuv + -or) 'čuvar', *ljekôr*, *sljikôr* (sljik + -or) 'slikar', *zidôr* (zid + -or) 'zidar'.

Izvedenice sufiksom *-or* označuju mušku osobu, tj. osobu koja se bavi određenim zanimanjem, osobu kao vršitelja radnje.

6. 1. 4. Pregled tvorbe imenica sufiksima -ce, -ece i -eke

Sufiks -ce

Imenice tvorene sufiksima *-ce*, *-ece* i *-eke* označavaju nešto što je mlado i milo.

Primjeri izvedenica iz imenica srednjega roda sufiksom *-ce*:

betievce (betiev + -ce) 'mlado stablo kukuruza', *črîefce* (črîef + -ce) 'mlado crijevo', *drîefce* (drief + -ce) 'mlado drvo', *keljîence* (keljien + -ce) 'malo koljeno', *krîlce* (kril + -ce) 'malo krilo', *pârce* (par + -ce) 'malo pero', *sîence* (sien + -ce)

'mala sjena', *tîelce* (tiel + -ce) 'malo i mlado tijelo', *zèrnce* (zèrn + -ce) 'malo zrno', *ždriêlce* (ždriel + -ce) 'malo ždrijelo'.

Sufiks -ece

Primjeri izvedenica iz imenica srednjega roda sufiksom *-ece*:

sèrčece (sèrc + -ece) 'mlado srce', *jòjčece* (jojč + -ece) 'malo jaje', *sònčece* (sonc + -ece) 'malo sunce'.

Sufiks -eke

Primjeri izvedenica iz imenica srednjega roda sufiksom *-eke*:

gnjèzdeke (gnjezd + -eke) 'malo gnijezdo', *jòkeke* (jök + -eke) 'malo oko', *màseke* (mas + -eke) 'mlado meso', *nàbeke* (nab + -eke) 'nebo odmila', *vìneke* (vin + -eke) 'vino odmila', *vùheke* (vuh + -eke).

Izvedenice sufiksom *-ce* i *-ece* i *-eke* označavaju imenice, umanjenice srednjega roda, a tvorene su po obrascu imenica + sufiks *-ce*, *-ece*, *-eke*.

6. 1. 5. Pregled tvorbe imenica manje plodnim sufiksima

Provedeno istraživanje tvorbe imenica u govoru Vranogelja potvrdilo je i manje plodne sufikse kojima su tvorene određene imenice.

Sufiks -ec/-ovec

Sufiksom *-ec/-ovec* u mjesnom govoru Vranogelja tvorene su imenice koje označavaju nositelja osobine, ali i vršitelja radnje. U istraženom korpusu možemo uočiti imenice sa sufiksom *-ec/-ovec* tvorenih po obrascu pridjev + sufiks *-ec/-ovec* i glagol + sufiks *-ec/-ovec*.

Primjeri su:

duevèc (duev + -ec) 'udovac', *cmìzdrovec* (cmizdr + -ovec) 'cmizdravac', *mertvêc* (mertv + -ec) 'mrtvac', *pijùnec* (pijun + -ec) 'pijanac', *sljiepèc* (sljiep + -ec) 'sljepac', *soudèc* (soud + -ec) 'sudac', *tergùevac* (terguev + -ec) 'trgovac', *zvönjèc* (zvönj + -ec) 'zvonac', *želôudec* (želoud + -ec) 'želudac'.

Sufiks -ik/-ok

Izvedenice sufiksom *-ik* najčešće označavaju muško biće ili stvar.

Primjeri imenica tvorenih sufiksom *-ik*:

betežnik (betežn + -ik) 'bolesnik', *jazik* (jaz + -ik) 'jezik', *pràznik* (prazn + -ik) 'praznik', *zvenik* (zven + -ik) 'zvonik'

Primjeri imenica tvorenih sufiksom *-ok*:

bedôk (bed + -ok) 'budala', *češnjôk* (češnj + -ok) 'češnjak', *luđôk* (luđ + -ok) 'luđak'.

Sufiks -ino

Sufiksom *-ino* tvorene su imenice koje znače razna plaćanja.

Primjeri koji to potvrđuju su:

najamnîno (najamn + -ino) 'najamnina', *otpremnîno* (otpremn + -ino) 'otpremnina', *upisnîno* (upisn + -ino) 'upisnina'

Izvedenice koje znače nešto uvećano ili veliko ne moraju uvijek imati pogrdan prizvuk. To potvrđuje imenica *ljùdino* (ljud + -ino) 'ljudina' koja može označavati „velikog čovjeka“, tj. čovjeka najboljih odlika, hrabrog, nesebičnog i čestitog.

Sufiksom *-ino* u mjesnom govoru Vranogelja tvorene su i imenice u značenju opisnosti.

Primjeri koji to potvrđuju su: *brzîno* (brz + -ino) 'brzina', *kiseljîno* (kisel + -ino) 'kiselina', *pòmučino* (pomuk + -ino) 'paučina', *pròšino* (proh + -ino) 'prašina', *tepljîno* (tepl + -ino) 'toplina'.

Navedene su izvedenice tvorene od pridjeva ili imenice i sufiksa *-ino*.

Izvedenica *okoljîno* (okol + -ino) 'okolina' tvorena je od priloga okolo.

Sufiks -injo/-onjo

Sufiksom *-injo* tvorene su izvedenice koje označavaju žensku osobu, no ovaj je sufiks neplodan u mjesnom govoru Vranojelja jer su njime u korpusu tvorene samo dvije imenice.

Primjeri: *nečàkinjo* (nečak + -injo), 'nečakinja', *sùtkinjo* (sutr + -injo) 'sutkinja'

Sufiksom *-onjo* tvorena je imenica:

břkonjo (brk + -onjo) 'brkonja'

Sufiks -iča

U mjesnom je govoru Vranojelja sufiks *-iča* vrlo proširen u kategoriji imenica srednjega roda koje imaju zbirno značenje.

Primjeri:

drïevljîča (drievlj + -iča) 'drva', *grôbljîča* (gröblj + -iča) 'groblje', *grônjiča* (gronj + -iča) 'granje', *kerânjiča* (keranj + -iča) 'mrkva', *kôljîča* (kölj + iča) 'svežanj palica', *kumîenjiča* (kumienj + -iča) 'kamenje', *pârjiča* (parj + -iča) 'perje', *tërnjiča* (ternj + -iča) 'trnje', *tërsiča* (ters + -iča) 'trs', *vërnjiča* (vërnj + -iča) 'vrhnje', *zâljiča* (zalj + -iča) 'kupus', *zdrâuvljîča* (zdrauvlj + -iča) 'zdravlje'.

Sufiks -etino

Sufiksom *-etino* tvorene su uvećanice, tj. imenice koje izriču da je nešto uvećano ili pojačano.

Primjeri izvedenica ženskoga roda sufiksom *-etino*:

mačkètino (mačk + -etino) 'velika mačka', *purètino* (pur + -etino) 'velika pura', *ribètino* (rib + -etino) 'velika riba', *srnètino* (srn + -etino) 'velika srna', *svinjètino* (sinj + -etino) 'velika svinja'.

Sufiks -co/-eco

Primjeri imenica tvorene sufiksom *-co*:

kôlco (kôl + -co) 'kolica', *vrôco* (vro + -co) 'mala vrata'.

Posebno treba obratiti pažnju na imenicu *vrôco* (vro + -co) 'mala vrata' koja je primjer pluralie tantum, a njezina je umanjena tvorena sufiksom *-co*.

Sufiksom *-eco* u mjesnom govoru Vranjelja tvorena je imenica koja svoj oblik ima samo u množini, a njezina je umanjena tvorena sufiksom *-eco*.

Primjer pluralie tantum tvoren sufiksom *-eco*:

jätreco (jatr + -eco) 'jetreca'

Sufiks -ko

Primjeri imenica tvorene sufiksom *-ko*:

mêjtiko (mejti + -ko) 'motika', *pöpriko* (popri + -ko) 'paprika'

Sufiks -ičko

Primjeri izvedenica iz imenica ženskoga roda sufiksom *-ičko*:

dešičko (deš + -ičko) 'mala daska', *grudičko* (grud + -ičko) 'mala gredica', *gluvičko* (gluv + -ičko) 'mala glava', *kešičko* (keš + -ičko) 'mala kost', *kupičko* (kup + -ičko) 'mala čaša'.

Sufiks -uočo

Sufiksom *-uočo* u istraženom korpusu mjesnoga govora Vranjelja tvorene su imenice:

bedustûočo (bedast + -uočo) 'bedastoća', *čistûočo* (čist + -uočo) 'čistoća', *gluhûočo* (gluh + -uočo) 'gluhoća'

Veći je dio izvedenica sufiksom *-uočo* tvoren po obrascu pridjev + sufiks *-uočo*. Takve izvedenice najčešće označavaju apstraktan pojam.

Sufiks -čino

Sufiksom *-čino* u mjesnom govoru Vranogelja tvorena je jedna imenica ženskoga roda i to po obrascu pridjev + sufiks *-čino*.

Primjer: *ljienčino* (ljien + *-čino*) 'lijenčina'

Sufiks -ivo

Sufiksom *-ivo* tvorena je jedna imenica ženskoga roda.

Primjer: *keprivo* (kepr + *-ivo*) 'kopriva'

6. 2. Prefiksalna tvorba imenica u mjesnom govoru Vranogelja

Iz analiziranih primjera možemo zaključiti da je broj imenica tvorenih prefiksima u mjesnom govoru Vranogelja malen u odnosu na broj imenica tvorenih sufiksima.

6. 2. 1. Pregled tvorbe imenica prefiksom *pra-*

U mjesnom govoru Vranogelja dva su primjera izvedenice tvorena prefiksom *pra-* kojim se izriče stupanj srodstva jer osnovna riječ znači rodbinski odnos.

Primjeri imenica tvorene prefiksom *pra-*:

pràbobo (pra- + bobo) 'prabaka', *pràded* (pra- + ded) 'pradjed'

Imenice *pràbobo* i *pràded* označavaju rodbinski odnos za jedno koljeno dalji od značenja imenica *bòbo* 'baka' i *dèd* 'djed', tj. za jedan naraštaj dalje od prethodnog. Prefiks *pra-* osnovnoj imenici daje značenje 'drevni, veoma star'.

6. 2. 2. Pregled tvorbe imenica prefiksom *ne-*

Prefiks *ne-* u mjesnom je govoru Vranogelja potvrđen u dvama primjerima:

nèvreme (*ne-* + *vreme*) 'nevrijeme', *nè srečo* (*ne-* + *srečo*) 'nesreća'

Navedeni prefiks modificira značenje početnih imenica, *vrîema* i *sràčo*, na način da negira njihovo značenje, tj. nijeće svojstvo osnovne riječi.

6. 2. 3. Pregled tvorbe imenica prefiksom *nad-*

U mjesnom su govoru Vranogelja potvrđena tri primjera izvedenice tvorena prefiksom *nad-*.

Primjeri su:

nàdbiškup (*nad-* + *biškup*) 'nadbiskup', *nadšumôr* (*nad-* + *šumor*) 'nadšumar', *nadvručîno* (*nad-* + *vručino*) 'nadtemperatura'

Prefiks *nad-* pojačava značenje osnovnih imenica, *bîškup*, *šumôr* i *temperatûro*, pa prema tome imenice s prefiksom *nad-* znače 'viši stupanj čega'.

6. 3. Prefiksarno-sufiksarna tvorba imenica u mjesnom govoru Vranogelja

U analizi tvorbe imenica u mjesnom govoru Vranogelja utvrđen je malen broj primjera tvorenih prefiksarno-sufiksarnom tvorbom.

Imenice u mjesnom govoru Vranogelja tvorene prefiksarnom-sufiksarnom tvorbom:

bezemljôš (bez- + zemlj + -oš) 'bez zemlje - bezemljaš', *neděljo* (ne- + de + -ljo) 'nedjelja', *zgubljenico* (z- + gubljen + -ico) 'ona koja se voli izgubiti - zgubljenica', *zòdušnico* (zo- + dušn + -ico) '(misa) za dušu - zadušnica', *òsmrtnico* (o- + smrt + -nico) 'osmrtnica', *òvratnik* (o- + vrat + -nik) 'ovratnik'.

Ove su izvedenice tvorene od više različitih prefiksarno-sufiksarnih obrazaca:

prefiks (bez-) + imenica + sufiks (-oš);

prefiks (ne-) + glagol + sufiks (-ljo);

prefiks (iz-) + pridjev + sufiks (-ico);

prefiks (za-) + imenica + sufiks (-ico);

prefiks (o-) + imenica + sufiks (-nico, -nik).

Prefiksom *bez-* izriče se odsutnost onoga što je imenovano osnovnom riječu, dok se prefiksom *ne-* negira značenje osnovne riječi. Odvajanje ili napuštanje ograničenog prostora izriče se prefiksom *iz-*, dok se prefiksom *za-* izriče pristanak, odobravanje nečega. Prefiksom *o-* izriče se okruživanje, tj. obuhvaćanje određenog stanja, ali i prostiranje oko predmeta.

6. 4. Glasovne promjene pri derivacijskoj tvorbi imenica

Pri tvorbi imenica izvođenjem, tj. derivacijom na tvorbenim šavovima izvedenica dolazi do raznih glasovnih promjena koje su uvjetovane glasovima u osnovnoj riječi te sufiksima. U sufiksarnom su tvorbenom načinu, na tvorbenim šavovima, potvrđene glasovne promjene.

U mjesnom se govoru Vranogelja, prilikom tvorbe sufiksacijom, sufiksima *-ico*, *-ek*, *-ece*, *-ino* javljaju glasovne promjene do kojih dolazi na tvorbenom šavu pri dodiru osnove i sufiksa.

Pri sufiksnoj tvorbi imenica sufiksom *-ek* dolazi do glasovnih promjena na tvorbenom šavu, tj. u dodiru osnove i sufiksa. Promjene glasova /k/ > /č/ i /c/ > /č/ javljaju se u tvorbi umanjena muškoga roda. Navedene promjene potvrđuju palatalizaciju:

/k/ > /č/: *eblâuček* (eblauk + -ek)

/c/ > /č/: *pâulček* (paulc + -ek).

U tvorbi imenica ženskoga roda javljaju se promjene /c/ > /č/, /k/ > /č/, /h/ > /š/. Kao što smo utvrdili u poglavlju 6. 1. 1. *Pregled tvorbe imenica sufiksima -ico i -čico*, sufiksom su *-ico* u mjesnom govoru Vranjelja najčešće tvorene umanjene. U tvorbi umanjena ženskoga roda javlja se promjena /c/ > /č/. Navedena se promjena, do koje dolazi na tvorbenom šavu umanjena ženskoga roda, odnosi na palatalizaciju:

/c/ > /č/: *bòčico* (boc + -ico), *ljùbičico* (ljubic + -ico), *mòjčico* (mojc + -ico).

Pri sufiksnoj tvorbi imenica sufiksom *-ino* dolazi do glasovnih promjena /k/ > /č/ i /h/ > /š/ pri dodiru osnove i sufiksa. Te se promjene odnose na palatalizaciju koja se javlja u tvorbi imenica ženskoga roda koje ne označavaju umanjene:

/k/ > /č/: *pòmučino* (pomuk + -ino)

/h/ > /š/: *pròšino* (proh + -ino).

Imenice tvorene sufiksom *-ece* označavaju umanjene srednjega roda. U tvorbi imenica srednjega roda javlja se promjena /c/ > /č/. Navedena se promjena odnosi na palatalizaciju:

/c/ > /č/: *sèrčece* (serc + -ece), *jòjčece* (jojc + -ece), *sònčece* (sonc + -ece).

7. ZAKLJUČAK

Predmet je istraživanja ovoga rada bio segment mjesnoga govora Vranogelja koji pripada bednjansko-zagorskomu dijalektu, tj. prema Brozovićevoj klasifikaciji zagorsko-međimurskom dijalektu kajkavskoga narječja.

Ovaj je rad prikazao analizu tvorbe imenica u mjesnom govoru Vranogelja provedenu na korpusu prikupljenih imenica izvorne govornice. Analizom prikupljenih imenica utvrđena su tri načina tvorbe imenica: sufiksalna, prefiksalna i prefiksarno-sufiksalna tvorba imenica. Analiza korpusa imenica pokazala je zastupljenost i brojnost primjera koji su tvoreni pojedinim manje ili više plodnijim sufiksima. Pri sufiksnoj tvorbi imenica, treba istaknuti posebnost svakog sufiksa koja se očituje u značenju izvedenice, ali i u kategoriji roda kojim su tvorene te kojem pripadaju nakon derivacije.

Analiza sufiksalne tvorbe imenica pokazala je da je najveći broj izvedenica u prikupljenom korpusu tvoren sufiksom *-ico* te najčešće ima značenje umanjenice, dok je manji broj izvedenica tvoren sufiksom *-čico*. Sufiksima *-ico* i *-čico* tvorene su imenice ženskoga roda. U mjesnom govoru Vranogelja izuzetak je imenica *püćico* jer je na imenicu muškoga roda dodan sufiks tipičan za ženski rod.

Sufiksima *-ek* i *-ček* u mjesnom su govoru Vranogelja tvorene imenice muškoga roda koje imaju značenje umanjenice, dok su sufiksima *-oč* i *-or* tvorene imenice muškoga roda koje nemaju značenje umanjenice.

Analiza istraženog korpusa pokazala je manju plodnost sufikasa u srednjem rodu što je i u skladu s općim statusom imenica srednjega roda u hrvatskome jeziku. U mjesnom govoru Vranogelja sufiksima *-ce*, *-ece* i *-eke* izvedene su imenice srednjega roda sa značenjem umanjenice.

Osim navedenog, istraženi korpus pokazao je i sufiksalsnu tvorbu imenica manje plodnim sufiksima: *-ec/-ovec*, *-ik/-ok*, *-ino*, *-injo/-onjo*, *-iča*, *-etino*, *-co/-eco*, *-ko*, *-ičko*, *-uočo*, *-čino* i *-ivo*.

U analizi sufiksalsne tvorbe imenica promotrena je i tvorba imenica od vlastitih imena koja je relevantna jer izražava hipokorističnost, a ta je hipokorističnost izražena sufiksom *-ico*. Određena vlastita imena, koja ne izražavaju hipokorističnost, tvorena su sufiksom *-ek*.

Provedena analiza pokazala je da pri tvorbi imenica dolazi do glasovnih promjena na tvorbenom šavu. Na tvorbenom šavu imenica najčešće se javljaju promjene glasova */k/ > /č/*, */c/ > /č/*, */h/ > /š/*.

Što se tiče prefiksalsne tvorbe imenica, na temelju provedene analize možemo zaključiti da je u mjesnom govoru Vranjelja nekolicina imenica tvorena prefiksima *pra-*, *ne-* i *nad-*. U mjesnom govoru Vranjelja manji je broj imenica tvoren prefiksalsno-sufiksalsnom tvorbom.

Na temelju imenica koje su navedene u radu, možemo zaključiti da su u mjesnom govoru Vranjelja imenice najčešće tvorene sufiksalsnom tvorbom, a rjeđe prefiksalsnom i prefiksalsno-sufiksalsnom tvorbom. Najveći je broj analiziranih imenica tvoren od imeničke osnove, dok je manji broj tvoren od glagola i pridjeva.

8. LITERATURA

1. Babić, Stjepan (1991), *Tvorba riječi u hrvatskom književnom jeziku*, Globus, Zagreb
2. Barić, Eugenija, Lončarić, Mijo, Malić, Dragica, Pavešić, Slavko, Peti, Mirko, Zečević, Vesna, Znika, Marija (2005), *Hrvatska gramatika*, Školska knjiga, Zagreb
3. Benić, Mislav (2014), *Opis govora Kukljice*, Zagreb (doktorska disertacija)
4. Brozović, Dalibor, Ivić, Pavle (1988), *Jezik srpskohrvatski/hrvatskosrpski, hrvatski ili srpski*, Jugoslavenski leksikografski zavod „Miroslav Krleža“, Zageb, str. 90-99
5. Jedvaj, Josip (1956), „Bednjanski govor“, u *Hrvatski dijalektološki zbornik*, Jugoslavenska akademija znanosti i umjetnosti, Zagreb, str. 279-330
6. Jembrih, Alojz, Lončarić, Mijo (1983), „Govor Gregurovca Veterničkoga“ u *Časopis Instituta za hrvatski jezik i jezikoslovlje*, Vol. 8-9, No. 1, str. 5-62
7. Kuzminski, Mateja (2014), *Pripadnost mjesnoga govora Vranogelja bednjansko-zagorskomu dijalektu kajkavskoga narječja*, Rijeka (završni rad)
8. Lončarić, Mijo (1996), *Kajkavsko narječje*, Školska knjiga, Zagreb
9. Lončarić, Mijo (2005), „Bednjanski govor u kajkavštini“, u *Kajkaviana & alia: Ogledi o kajkavskim i drugim hrvatskim govorima*, Zrinski, Institut za hrvatski jezik i jezikoslovlje, Čakovec, str. 155-158
10. Lukežić, Iva (1998), „Razlikovni kriteriji u dijalektologiji“ u *Govori Klane i Studene*, Libellus, Crikvenica, str. 12-14

11. Maresić, Jela (2015), „O tvorbi umanjenica u kajkavskom narječju“ u *Časopis Instituta za hrvatski jezik i jezikoslovlje*, Vol. 40, No. 1, str. 77-96
12. Marković, Ivan (2012), *Uvod u jezičnu morfologiju*, Disput, Zagreb
13. Nežić, Ivana (2014), „O tvorbi imenica u govoru Brovinja“ u *Riječki filološki dani 9*, Rijeka, str. 421-430
14. Novak, Kristian, Štebih Golub, Barbara (2016), „Značenja umanjenica u kajkavskome hrvatskome književnom jeziku“ u *FLUMINENSIA: časopis za filološka istraživanja*, Vol. 28, No. 1, str. 57-68
15. Silić, Josip, Pranjković Ivo (2005), *Gramatika hrvatskoga jezika*, Školska knjiga, Zagreb
16. Vulić, Sanja (2004), „Iz sufiksalne tvorbe imenica u vinišćarskom govoru“ u *Čakavska rič*, XXXII, br. 2, Split, str. 191-202
17. Vulić, Sanja (2005), *Tvorba imenica u gradišćanskohrvatskim čakavskim govorima*, Rijeka (doktorska disertacija)
18. Vulić, Sanja (2006), „Dosadašnja istraživanja tvorbe riječi u hrvatskoj dijalektologiji“ u *Čakavska rič*, XXXIV, br. 1-2, Split, str. 97-113
19. Vulić, Sanja (2007), „Prefiksarno-sufiksalna tvorba imenica u gradišćanskohrvatskim idiomima“ u *Čakavska rič*, XXXV, br. 1, Split, str. 121-138
20. Vulić, Sanja (2007), „Čista prefiksalna tvorba imenica u gradišćanskohrvatskim idiomima“ u *Croatia et Slavica Iadertina*, Vol. 3, No. 3, Zadar, str. 81-93
21. Zečević, Vesna (1993), „Loborska kajkavština“ u *Časopis Instituta za hrvatski jezik i jezikoslovlje*, Vol. 19, No. 1, Lobor, str. 443-464
22. Zečević, Vesna (1994), „Zlatarski govor u tipološkoj klasifikaciji kajkavskih govora bednjanskozagorskoga dijalekta“ u *Časopis Instituta za hrvatski jezik i jezikoslovlje*, Vol. 20, No. 1, str. 363-368

23. Žimbrek, T., Grgić, I., Koren, A., Šuman, S., „Mogućnosti poljoprivrede i seoskog područja općine Bednja“ u *Agronomski glasnik*, br. 3, Zagreb, str. 237-254

Internetski izvori:

www.bednja.hr (pristupljeno 20. srpnja 2016.)

9. PRILOZI

9. 1. Pregled imenica

Sufiksalna tvorba imenica u mjesnom govoru Vranjelja

Pregled tvorbe imenica sufiksima *-ico* i *-čico*

Sufiks *-ico*

báčvico, bõčico, brìtvico, brèskvico, cìrkvico, dèskico, faldico, glòvico, gùbico, grèdico, grùdico, hžico, hùstico, jògedico, jùmico, kasètico, kebìljico, keprìvico, kerùzico, kòuntico, kòpico, kòpljico, kòrtico, kèrpico, kìtico, kòsico, kuvèrtico, kòžico, kròvico, kròškico, kròšnjico, kùkico, lùetrico, lòtico, lepòtico, ljèsico, møjčico, màkljico, mëljtìvico, mrèžico, màučkico, nògico, ògrajico, pčàljico, pùcico, pèsteljico, pàčkico, ròžico, rìbico, rùkico, rùpico, spùžvico, sòzico, šìbico, škrìnjico, štòljico, štrùdljico, tàuvico, tìkvico, tùerbico, teràsico, zdèljico, žljìčkico, žànico, begetòšico, bèrvico, gòzderico, gibùonjico, jedìnico, kòrico, lubènico, ljùbičico, mèrvico, mešnjìco, mùšico, nesnìco, pòljico, ròtkvico, sirùetico, vučìteljico, vùsnico, željìeznico, mludìco, sòdnico, pròljetnico, škàurica

Sufiks *-čico*

cèfčico, grànčico, klùpčico, mèjtìčico, stvòrčico

Tvorba osobnih imena sufiksom *-ico*

Bâurico (< *Bâuro*), *Ìvico* (< *Ìvo*), *Jòunico* (< *Jòuno/Àno*), *Jùrico* (< *Jùro*), *Kòtico* (< *Kòto*), *Ljùbico* (< *Ljùbo*), *Slòvico* (< *Slòvo*), *Štèfico* (< *Štèfo*)

Pregled tvorbe imenica sufiksima *-ek* i *-ček*

Sufiks *-ek*

bròdek, cùjzek, cvìetek, čèrvek, eblâuček, tìjček, gelòubek, gèrmek, gràudek, grèbek, grèzdek, kekòtek, ketâuček, krìžek, krûek, kvàdrek, mèdek, mìšek, nòftek,

ębrôucek, pâulček, pèsek, pèrstek, plôgek, prîštek, ràpek, ràdek, stëljek, vîetrek, vùgerek, zìedek, zùbek, žàpek, čòjek, dèžek, sìnec, mòštek, môužek

Sufiks -ček

gelôupček, kumìenček, pupìerček, pustìrček, sìnček, slavùjček, zvènjček

Množinski sufiks -eki

ljûdeki

Tvorba osobnih imena sufiksom -ek

Bâurek, Ìvek, Jôunek, Jûrek, Kâutek, Ljûbek, Slâuvek, Štëfek, Vlòdek

Pregled tvorbe imenica sufiksima -oč i -or

Sufiks -oč

berôč, birôč, brijôč, brisôč, čitôč, debevljôč, emetôč, erôč, juhôč, kepôč, krejôč, ljevôč, mustôč, sjekôč, skukôč, šetôč, šivôč, trubôč, upravljôč

Sufiks -or

cvječôr, dîmnjočor, evčôr, guslôr, lenčôr, ljekôr, mesôr, mljekôr, vûror, čuvôr, sljikôr, zidôr

Pregled tvorbe imenica sufiksima -ce, -ece i -eke

Sufiks -ce

betîevce, črîefce, drîefce, keljîence, krîlce, pârece, sîence, tîelce, zèrnce, ždrîelce

Sufiks -ece

sęrčece, jøjčece, sònčece

Sufiks -eke

gnjèzdeke, jòkeke, màseke, nàbeke, vîneke, vùheke

Pregled tvorbe imenica manje plodnim sufiksima

Sufiks -ecl/-ovec

duevèc, cmìzdrovec, mertvêc, pijùnec, sljiepèc, soudèc, tergùevec, zvönjèc, želôudec

Sufiks -ik/-ok

betežnik, jazik, praznik, zvenik, bedok, češnjok, luđok

Sufiks -ino

najamnino, otpremnino, upisnino, ljudino, brzino, kiseljino, pòmucino, pròšino, tepljino, okoljino

Sufiks -injo/-onjo

nečàkinjo, sùtkinjo, břkonjo

Sufiks -iča

drìevljica, gròbljica, grònjica, kerànjica, kòljica, kumienjica, pàrjica, těrjica, těršica, věrjica, zàljica, zdràuvljica

Sufiks -etino

mačkètino, purètino, ribètino, srnètino, svinjètino

Sufiks -co/-eco

kòlco, vròco, jàtreco

Sufiks -ko

mêjtiko, pòpriko

Sufiks -ičko

dešičko, grudičko, gluvîčko, kešîčko, kupîčko

Sufiks -uočo

bedustûočo, čistûočo, gluhûočo

Sufiks -čino

ljîenčino

Sufiks -ivo

keprivo

Prefiksna tvorba imenica u mjesnom govoru Vranjelja**Pregled tvorbe imenica prefiksom *pra-***

pràbobo, pràded

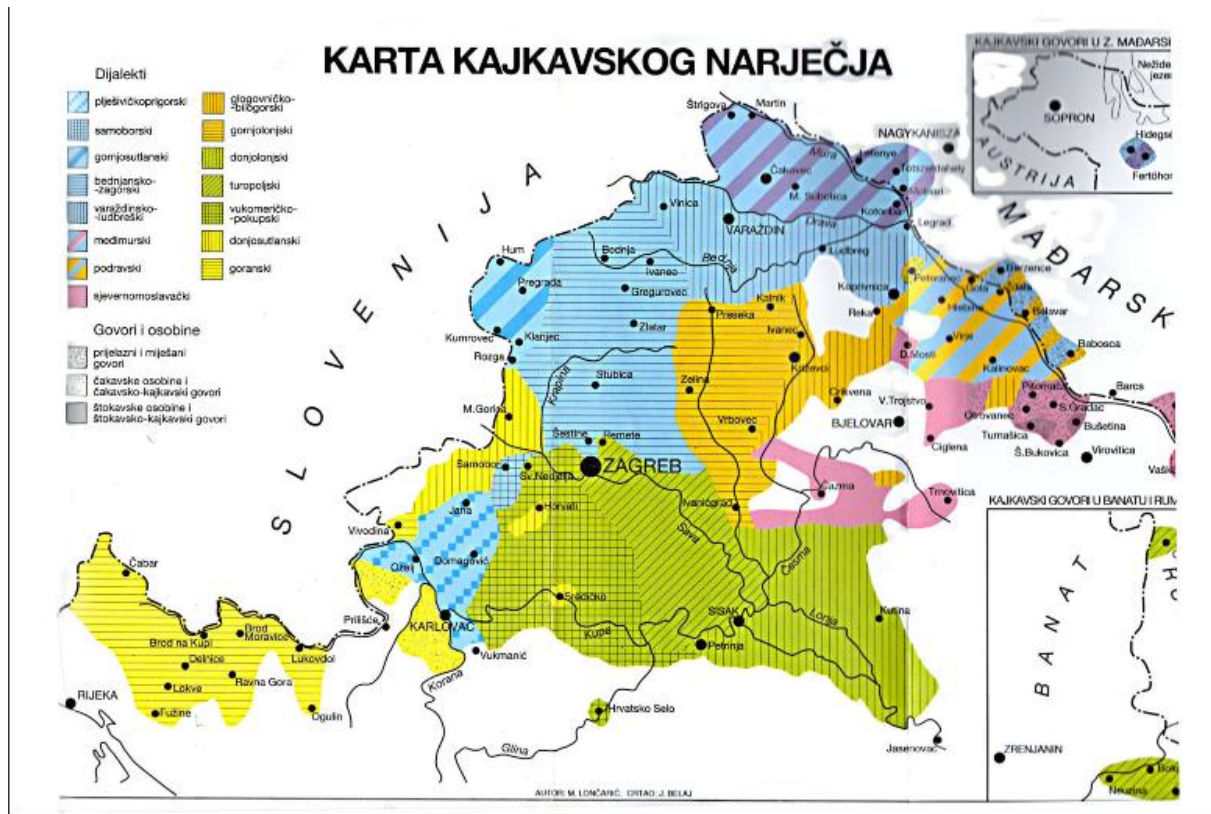
Pregled tvorbe imenica prefiksom *ne-*
nèvreme, nè srećo

Pregled tvorbe imenica prefiksom *nad-*
nàdbiškup, nadšumôr, nadvručino

Prefiksarno-sufiksarna tvorba imenica u mjesnom govoru Vranjelja
bezemljôš, nedèljo, zgùbljenico, zòdušnico, òsmrtnico, òvratnik

9. 2. Karta kajkavskog narječja

Lončarić, Mijo (1996), *Kajkavsko narječje*, Školska knjiga, Zagreb

9. 3. Vranjevlje na karti Republike Hrvatske

Summary

Derivational noun formation in the local idiom of Vranojelje

This thesis is divided into several parts. The introductory section contains the subject of this paper, a brief review of previous studies of word formation in Croatian dialectology, especially in Kajkavian dialect, and goal of this paper.

The introduction is followed by chapter „Accommodation and particularities of the Vranojelje settlement“ which describes natural position of Vranojelje and historical and cultural features of the Bednja region.

The chapter „Language features of the local speech of Vranojelje within Kajkavian dialect“ brings out the classification of Kajkavian dialect, describes dialectological affiliation of local speech of Vranojelje and language features of Bednjansko-Zagorski dialect and local speech of Vranojelje.

Furthermore, chapter „Word formation in the Croatian standard language“ follows. This chapter briefly describes suffixes, prefixes and prefixes-suffixes word formation.

In this paper, the most comprehensive chapter is „Derivational noun formation in the local idiom of Vranojelje. In this chapter, nouns of local speech of Vranojelje are classified and explained considering the formative method they belong to. Formative methods are exemplified with the voice recording on field research.

Following chapter is „Sound changes in diversion formation of nouns“ which describes sound changes that occur in the suffixes word formation.

The conclusion states the representation of a certain word formation method and the most common sound changes that occur in the formative seam of nouns in suffixes word formation.

Finally, recording of nouns of local speech Vranjelje in written form, map of Kajkavian dialect by Mijo Lončarić and display of Vranjelje settlement on the map of Republic of Croatia are enclosed.

Key words: Kajkavian dialect, Bednjansko-Zagorski dialect, the speech of Bednja, the speech of Vranjelje, word formation, formation of nouns, suffixal word formation, prefixal word formation, prefixal-suffixal word formation.